

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

• ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

• ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Οι υποχρεώσεις των γεωργών και των κτηνοτρόφων

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
- ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΥΔΑΤΩΝ
- ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
- ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
- ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΘΗΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑΣ

**Οι υποχρεώσεις των γεωργών και
των κτηνοτρόφων
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ**

www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf

*Το παρόν εγχειρίδιο ετοιμάστηκε
με τη συμβολή Λειτουργών των ακόλουθων Τμημάτων/Υπηρεσιών/Φορέων:*

Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος:

- Τμήμα Γεωργίας
- Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
- Τμήμα Περιβάλλοντος
- Κτηνιατρικές Υπηρεσίες
- Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών

Υπουργείο Εσωτερικών:

- Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας

Επιμέλεια έκδοσης:

- Τμήμα Γεωργίας
  - Κλάδος Γεωργικών Εφαρμογών (Δημοσιότητα)
  - Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο
- Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Περιεχόμενα

Πρόλογος	5
Ποιους αφορούν οι απαιτήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης;	6
Έλεγχοι και ποινές	7
Ποιες απαιτήσεις πρέπει να τηρεί κάθε αιτητής;	8
ΚΑΔ 1 Προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης	10
ΚΑΔ 2 Διατήρηση των άγριων πτηνών	12
ΚΑΔ 3 Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας – Δίκτυο Φύση 2000 (Natura 2000)	13
ΚΓΠΚ 4, ΚΓΠΚ 5, ΚΓΠΚ 6 Καλή γεωργική κατάσταση των εκτάσεων	16
ΚΓΠΚ 7 Διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου	17
ΚΓΠΚ 1 Δημιουργία ζωνών ανάσχεσης κατά μήκος υδατορεμάτων	18
ΚΓΠΚ 2 Τήρηση των διαδικασιών έγκρισης για τη χρήση υδάτων για άρδευση εφόσον προβλέπεται	19
ΚΓΠΚ 3 Προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση	20
ΚΑΔ 4 Ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών	21
ΚΑΔ 5 Απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών που έχουν θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους	26
ΚΑΔ 6 Αναγνώριση και καταγραφή των χοίρων	27
ΚΑΔ 7 Αναγνώριση και καταγραφή των βοοειδών	28
ΚΑΔ 8 Αναγνώριση και καταγραφή των αιγοπροβάτων	30
ΚΑΔ 9 Κανόνες πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών	32
ΚΑΔ 11 Στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των μόσχων	33
ΚΑΔ 12 Στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων	35
ΚΑΔ 13 Προστασία των ζώων στα εκτροφεία	39
ΚΑΔ 10 Περιορισμοί στη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων	41
Στοιχεία επικοινωνίας	42
Παράρτημα 1: Χημικές αναλύσεις	43
Παράρτημα 2: Ανάγκες καλλιεργειών σε άζωτο	44

Πρόλογος

Η **Πολλαπλή Συμμόρφωση** αποτελεί βασικό πυλώνα της ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής και αποσκοπεί στην αειφόρο ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Στο πλαίσιο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης προκύπτουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις οι οποίες καθορίζονται στους Κανονισμούς (ΕΕ) 1306/2013 και (ΕΕ) 809/2014. Οι εν λόγω κανονισμοί αναφέρουν ότι ο γεωργός που λαμβάνει ενισχύσεις οφείλει να εφαρμόζει τις:

- **Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης (ΚΑΔ), και τις**
- **Καλές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Συνθήκες (ΚΓΠΣ)**

Οι νομοθεσίες που διέπουν την Πολλαπλή Συμμόρφωση έχουν ως βασικούς στόχους τα ακόλουθα:

- Επίτευξη αειφορίας
- Διατήρηση του αγροτικού τοπίου
- Προστασία του περιβάλλοντος
- Ασφάλεια των παραγόμενων τροφίμων
- Ασφάλεια, υγιεινή και ευημερία των γεωργών
- Ασφάλεια, υγιεινή και ευημερία των ζώων
- Υγεία του καταναλωτή

Πιο αναλυτικά, η **Πολλαπλή Συμμόρφωση**, όπως καθορίζεται από τους Κανονισμούς (ΕΕ) 1306/2013 και (ΕΕ) 809/2014, αποτελείται από **δεκατρείς Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης (ΚΑΔ)** και **επτά πρότυπα για την Καλή Γεωργική και Περιβαλλοντική Κατάσταση (ΚΓΠΚ)**.

Πρόκειται, δηλαδή, για ένα **σύνολο κανονισμών που καθοδηγεί τους αιτητές στο τι πρέπει και στο τι δεν πρέπει να πράττουν ώστε να λαμβάνουν αγροτικές ενισχύσεις**. Το παρόν εγχειρίδιο αποτελεί συλλογική προσπάθεια όλων των εμπλεκόμενων Κυβερνητικών Υπηρεσιών να πληροφορήσουν άμεσα τους Κύπριους γεωργούς και κτηνοτρόφους για τους κανόνες της πολλαπλής συμμόρφωσης και τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από αυτή.

Ποιους αφορούν οι απαιτήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης;

Οι απαιτήσεις της Πολλαπλής Συμμόρφωσης αφορούν:

- ✓ Δικαιούχους εκταρικών και κεφαλικών επιδοτήσεων
- ✓ Εγκεκριμένους δικαιούχους επιδοτήσεων με βάση τα Αγροπεριβαλλοντικά Μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013.
- ✓ Αιτητές που έλαβαν ή θα λάβουν έγκριση για ενίσχυση με βάση τα Μέτρα του Άξονα 2 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020.
- ✓ Δικαιούχους άλλων άμεσων πληρωμών.
- ✓ Αμπελοκαλλιεργητές που έλαβαν ή θα λάβουν έγκριση για ενίσχυση με βάση το Μέτρο Αναδιάρθρωσης και Μετατροπής Αμπελώνων (Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης Αμπελουργίας).

Έλεγχος και ποινές

Η τήρηση των απαιτήσεων της Πολλαπλής Συμμόρφωσης ελέγχεται, και στις περιπτώσεις όπου παρατηρούνται παραβάσεις **θα επιβάλλονται μειώσεις (ποινές)**, το ύψος των οποίων θα καθορίζεται από τον βαθμό σοβαρότητας και επανάληψης της παράβασης.

Συντονιστικός Φορέας Ελέγχου είναι ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ).

Σώματα Ελέγχου είναι τα ακόλουθα:

- Τμήμα Περιβάλλοντος
- Τμήμα Γεωργίας
- Κτηνιατρικές Υπηρεσίες
- Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας

Τα Σώματα Ελέγχου, σε συνεννόηση με τον ΚΟΑΠ, ετοιμάζουν καταλόγους ελέγχου με βάση τους οποίους διενεργούν επιτόπιους ελέγχους για εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης. Οι έλεγχοι για τήρηση της πολλαπλής συμμόρφωσης εκ μέρους του ΚΟΑΠ διεξάγονται από τη **Μονάδα Επιτόπιων Ελέγχων** (Κλασικοί Επιτόπιοι και Τηλεπισκόπηση). Ανάλογα με τις συμφωνίες, ολόκληρες οδηγίες ή μέρος τους ελέγχονται από τα Σώματα Ελέγχου.

Οι επιτόπιοι έλεγχοι πραγματοποιούνται απροειδοποίητα. Εντούτοις, είναι δυνατόν να υπάρξει προειδοποίηση περιορισμένη στο απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, υπό τον όρο ότι δεν τίθεται σε κίνδυνο ο σκοπός του ελέγχου. Η προειδοποίηση αυτή δεν μπορεί να υπερβεί τις 14 ημέρες. Στην περίπτωση που στην εκμετάλλευση εκτρέφονται ζώα, η προειδοποίηση δεν μπορεί να υπερβεί τις 48 ώρες, με εξαίρεση δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις. Ο επιτόπιος έλεγχος πραγματοποιείται παρουσία του κατόχου της εκμετάλλευσης ή νόμιμα εξουσιοδοτημένου αντιπροσώπου του, ο οποίος υποχρεούται να προσκομίσει στους ελεγκτές όλα τα απαιτούμενα μητρώα και αρχεία, να συγκεντρώσει το σύνολο των ζώων του προκειμένου να ελεγχθούν, να διευκολύνει τη μετάβαση των ελεγκτών σε κάθε αγροτεμάχιο της εκμετάλλευσής του και να απαντήσει σε ερωτήματα που τυχόν του τεθούν από τον/την ελεγκτή.

Ο γεωργός/κτηνοτρόφος πρέπει να ενημερώνεται σχετικά με τυχόν διαπιστωθείσα μη συμμόρφωση εντός τριών μηνών από την ημερομηνία διενέργειας του επιτόπιου ελέγχου. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο ελέγχεται το 100% των τεμαχίων και των ζώων του αιτητή με εξαίρεση τεμάχια που δεν έχει νόημα να ελεγχθούν για συγκεκριμένη οδηγία.

Ποιες απαιτήσεις πρέπει να τηρεί κάθε αιτητής;

Ο ακόλουθος πίνακας καθορίζει τις Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης (ΚΑΔ) και τα πρότυπα για την Καλή Γεωργική και Περιβαλλοντική Κατάσταση (ΚΓΠΚ) που πρέπει να τηρούνται.

Όλοι οι αιτητές	
ΚΑΔ 1	Προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης (για τα τεμάχια που βρίσκονται εντός των ευαίσθητων στη νιτρορύπανση περιοχών)
ΚΑΔ 2	Διατήρηση των άγριων πτηνών
ΚΑΔ 3	Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας - Δίκτυο Φύση 2000 (Natura 2000) (για τα τεμάχια που βρίσκονται εντός των περιοχών Δίκτυο Φύση 2000)
ΚΓΠΚ 4	Ελάχιστη εδαφοκάλυψη
ΚΓΠΚ 5	Ελάχιστη διαχείριση γαιών που λαμβάνει υπόψη τις ειδικές συνθήκες της τοποθεσίας με σκοπό τον περιορισμό της διάβρωσης
ΚΓΠΚ 6	Διατήρηση των επιπέδων της οργανικής ύλης του εδάφους μέσω κατάλληλων πρακτικών, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης της καύσης υπολειμμάτων καλλιεργειών, εκτός αν γίνεται για λόγους φυτοπροστασίας
ΚΓΠΚ 7	Διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των φυτικών φρακτών, λιμνών, τάφρων, δενδροστοιχιών (ομαδικών ή μεμονωμένων), παρυφών αγρών και αναβαθμίδων. Συμπεριλαμβάνονται η απαγόρευση κοπής φυτικών φρακτών και δένδρων κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξάρτησης των πτηνών και, προαιρετικά, μέτρα για την αποφυγή εγκατάστασης χωροκατακτητικών φυτικών ειδών

Οι αιτητές των ακόλουθων ομάδων είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόζουν επιπλέον τις ακόλουθες ΚΑΔ και ΚΓΠΚ:

A. Αιτητές που κάνουν χρήση χημικών λιπασμάτων και κοπριάς	
ΚΓΠΚ 1	Δημιουργία ζωνών ανάσχεσης κατά μήκος υδατορευμάτων
B. Αιτητές που κάνουν χρήση υδάτων για άρδευση	
ΚΓΠΚ 2	Τήρηση των διαδικασιών έγκρισης για τη χρήση υδάτων για άρδευση εφόσον προβλέπεται
Γ. Αιτητές που χειρίζονται, αποθηκεύουν ή διαθέτουν καθορισμένες ουσίες	
ΚΓΠΚ 3	Προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση
Δ. Αιτητές που παράγουν γεωργικά προϊόντα ή παρασκευάζουν ζωοτροφές	
ΚΑΔ 4	Ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών
Ε. Αιτητές που εκτρέφουν ζώα	
ΚΑΔ 5	Απαγόρευση της κερδοσκοπικής χρήσης ορισμένων ουσιών με ορμονική ή θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή
ΚΑΔ 6	Αναγνώριση και καταγραφή των χοίρων
ΚΑΔ 7	Αναγνώριση και καταγραφή των βοοειδών
ΚΑΔ 8	Αναγνώριση και καταγραφή των αιγοπροβάτων

ΚΑΔ 9 Κανόνες πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών
ΚΑΔ 11 Στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των μόσχων
ΚΑΔ 12 Στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων
ΚΑΔ 13 Προστασία των ζώων στα εκτροφεία
ΣΤ. Αιτητές που κάνουν χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων
ΚΑΔ 10 Περιορισμοί στη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων

ΚΑΔ 1 Προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης*

Δράση/Θέμα: Οδηγία 91/676/ΕΟΚ. Προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης.

Για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία έχουν θεσπιστεί: (α) Ο Κώδικας Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Κ.Δ.Π. 263/2007) και (β) το Πρόγραμμα Δράσης για τις ευαίσθητες σε νιτρορύπανση περιοχές (Κ.Δ.Π. 281/2014)

Σκοπός: Μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προκαλείται, άμεσα ή έμμεσα, από νιτρικά ιόντα γεωργικής προέλευσης, καθώς και η πρόληψη τέτοιας ρύπανσης.

Τα νιτρικά, που βρίσκονται κυρίως σε λιπάσματα, κοπριάς, κομπόστες κ.ά. είναι ευδιάλυτα και ευκίνητα μέσα στο έδαφος, και είναι δυνατό να καταλήγουν στα υπόγεια ύδατα καθιστώντας τα ακατάλληλα για ύδρευση. Για να κηρυχθεί μια περιοχή ευαίσθητη σε νιτρορύπανση, η συγκέντρωση νιτρικών στα υπόγεια ή επιφανειακά νερά πρέπει να υπερβαίνει τα 50 mg/L.

* Οι απαιτήσεις αυτές ισχύουν για τα τεμάχια που βρίσκονται εντός των ευαίσθητων στη νιτρορύπανση περιοχών.

Απαιτήσεις

1. **Τήρηση αρχείου** για κάθε αγροτεμάχιο εντός των ευπρόσβλητων ζωνών στο οποίο να καταχωρούνται οι προσθήκες ουσιών που περιέχουν άζωτο και οι ποσότητές τους, η προέλευση και η σύστασή τους, οι ημερομηνίες παραλαβής και εφαρμογής και άλλα στοιχεία όπως ο τρόπος και το είδος λίπανσης και η δοσολογία. Όλα τα σχετικά αποδεικτικά στοιχεία όπως αποδείξεις, τιμολόγια και χημικές αναλύσεις πρέπει να τηρούνται τόσο για σκοπούς ελέγχου όσο και για έλεγχο της δόσης του αζώτου.
2. **Διενέργεια ανάλυσης νερού για άζωτο** κάθε τρία έτη. Απαιτείται, επίσης, **χημική ανάλυση εδάφους** (Παράρτημα 1) που πρέπει να διενεργείται κάθε δύο έτη για τις δενδρώδεις καλλιέργειες και τα σιτηρά, και ετήσια για τις ετήσιες καλλιέργειες με μεγάλες αζωτούχες ανάγκες όπως τα λαχανικά. Η ανάλυση πρέπει να διενεργείται πριν από τη φύτευση ή τη σπορά.
3. Για τη **λίπανση** των καλλιεργειών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη **ο πίνακας των αναγκών σε άζωτο ανά καλλιέργεια** ο οποίος περιλαμβάνεται στο Παράρτημα 2 του Προγράμματος Δράσης.
4. **Ορθή χρήση, αποθήκευση και διακίνηση των λιπασμάτων** και ορθή χρήση και αποθήκευση υγρών και στερεών αποβλήτων/λάσπης.

Απαγορεύσεις

1. **Η χρήση αζωτούχων λιπασμάτων ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ** στις πιο κάτω περιπτώσεις:
  - Όταν τα **εδάφη είναι κορεσμένα από νερό, πλημμυρισμένα, παγωμένα ή χιονισμένα.**
  - Σε όλες ανεξαιρέτα τις **δενδρώδεις καλλιέργειες** (εσπεριδοειδή, φυλλοβόλα, αμπέλια, ελιές και μπανάνες) κατά την περίοδο **από 1η Νοεμβρίου μέχρι 31η Ιανουαρίου** κάθε έτους.

Η απαγόρευση χρήσης αζωτούχων λιπασμάτων ή τύπων αζωτούχων λιπασμάτων για κάθε καλλιέργεια παρουσιάζεται αναλυτικά στο Παράρτημα 2.

  - Μεταξύ δύο καλλιεργητικών περιόδων ή σε χέρσα τεμάχια.
  - Όταν **σημειώνονται βροχοπτώσεις ή προβλέπονται βροχοπτώσεις εντός 48 ωρών**, εκτός αν πρόκειται για λίπανση με αμμωνιακές μορφές αζώτου σε ξηρικές καλλιέργειες.
  - Σε επικλινή εδάφη με κλίση μεγαλύτερη από 10% ή σε αβαθή εδάφη
  - Σε απόσταση **μικρότερη των 10 μέτρων από ρυάκια** στα οποία υπάρχει ροή νερού, **50 μέτρων από λίμνες, 50 μέτρων από ποταμούς** στους οποίους υπάρχει ροή νερού και **300 μέτρων από πηγές ή γεωτρήσεις** που χρησιμοποιούνται για υδατοπρομήθεια, εκτός αν ορίζονται για τη συγκεκριμένη γεώτρηση ζώνες προστασίας με βάση το περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Μέτρα Προστασίας των Υπογείων Νερών) Διάταγμα (Κ.Δ.Π. 45/1996).

2. **Δεν επιτρέπεται η χρησιμοποίηση ποσοτήτων αζώτου που προέρχεται από κοπριά πέραν των 17 κιλών αζώτου/δεκάριο/έτος.**

Συνήθεις ερωτήσεις και απαντήσεις

Ερώτηση: Ποιος ελέγχει την εφαρμογή των απαιτήσεων της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ και πόσο συχνά;

Απάντηση: Η εφαρμογή των απαιτήσεων της Οδηγίας 91/676/ΕΟΚ, στο πλαίσιο της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, ελέγχεται από τον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωργίας. Έλεγχοι διεξάγονται κάθε έτος.

Όλες οι πληροφορίες αλλά και παραδείγματα περιέχονται στο **Πρόγραμμα Δράσης** και στον **Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής** που βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Γεωργίας στη διεύθυνση: <http://www.moa.gov.cy/da>.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Τμήμα Γεωργίας - Κλάδος Χρήσης Γης και Ύδατος

Τηλ: 22464016

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/da>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: soilwater@da.moa.gov.cy

ΚΑΔ 2 Διατήρηση των άγριων πτηνών

Δράση/Θέμα: Οδηγία 147/2009/ΕΕ (πρώην 79/409/ΕΟΚ) για τη διατήρηση των άγριων πτηνών

Σκοπός: Προστασία, διατήρηση και διαχείριση όλων των άγριων πτηνών που απαντώνται στην Κύπρο καθώς και των βιοτόπων τους.

Απαιτήσεις

(Τόσο εντός όσο και εκτός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ))

1. **Διατήρηση της μωσαϊκότητας** των βιοτόπων
2. **Διατήρηση των λιθοδομών**
3. **Διατήρηση των φυσικών ορίων** των τεμαχίων
4. **Διατήρηση των φυσικών φρακτών** και διατήρηση της φυσικής βλάστησης
5. **Αποφυγή επιζήμιων για τα πτηνά διαταράξεων** όπως ο καθαρισμός και έλεγχος των τεμαχίων/γεωργικών εκτάσεων, η τοποθέτηση υποδομών και μέσων παράνομης σύλληψης και παγίδευσης ζώων και πτηνών (π.χ. συρματοπαγίδες, σιδεροπαγίδες, ξόβεργα, δίκτυα, στύλοι και βάσεις που χρησιμοποιούνται για παράνομη παγίδευση κ.λπ.).

Απαγορεύσεις

(Τόσο εντός όσο και εκτός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ))

ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ επιζήμιες για τα πτηνά σοβαρές διαταράξεις όπως:

1. Εκ προθέσεως θανάτωση, σύλληψη και παράνομη όχληση πτηνών.
2. Εκ προθέσεως καταστροφή ή βλάβη των φωλιών και των αυγών και αφαίρεση των φωλιών.
3. Σκόπιμη όχληση των πτηνών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξαρτήσεως.
4. Κατοχή ειδών πτηνών των οποίων η θήρα και η θανάτωση απαγορεύονται.
5. Αναπτύξεις, διανοίξεις δρόμων και άλλες δραστηριότητες που απαιτούν άδεια, χωρίς πρότερη εξασφάλισή της.
6. Εκχερνώσεις, ισοπεδώσεις, επεμβάσεις και διατάραξη οικοτόπων και φυσικής βλάστησης χωρίς εξασφάλιση άδειας.

Συνήθεις ερωτήσεις και απαντήσεις

Ερώτηση: Όταν κάποιος τρίτος επεμβαίνει στην περιουσία μου και παγιδεύει άγρια πτηνά φέρω ευθύνη;

Απάντηση: Ο ιδιοκτήτης φέρει ευθύνη όταν, κατά τη διαδικασία των δειγματοληπτικών ελέγχων, εντοπιστούν σε αγροτεμάχιο εμφανή και επαρκή αποδεικτικά στοιχεία τα οποία βάσιμα δεικνύουν ότι διεξάγονται επιζήμιες για τα πτηνά διαταράξεις όπως είναι η παράνομη σύλληψη άγριων πτηνών, και σύμφωνα με τα οποία ο ιδιοκτήτης δεν έλαβε τα δέοντα μέτρα προς αποφυγή.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας

Τηλ.: 22867786

Ιστοσελίδα: www.cypruswildlife.gov.cy

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: wildlife.thira@cytanet.com.cy, lefkosia.gf@cytanet.com.cy

Σύνδεση με την ιστοσελίδα για σχετικό χάρτη ΖΕΠ:

http://www.moi.gov.cy/moi/wildlife/wildlife_new.nsf/web35_gr/web35_gr?OpenDocument

ΚΑΔ 3 Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας – Δίκτυο Φύση 2000 (Natura 2000)*

Δράση/Θέμα: Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας

Σκοπός: Η διατήρηση, η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Κυριότερος σκοπός της Οδηγίας είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας, λαμβανομένων υπόψη των απειλών προς τους οικοτόπους και τα είδη, κατά τρόπο ώστε να διασφαλιστεί η αποκατάσταση και η διατήρησή τους.

* Οι απαιτήσεις αυτές ισχύουν για τα τεμάχια που βρίσκονται εντός των περιοχών Δίκτυο Φύση 2000.

Απαιτήσεις

1. **Διατήρηση των ορίων των αγροτεμαχίων και των χαρακτηριστικών τους** όπως η φυσική βλάστηση, τα νεραύλακα, οι αναβαθμίδες και οι αναβαθμίδες μικρής κλίμακας (κρατόνια).
2. **Διατήρηση στοιχείων του τοπίου** όπως διατήρηση ή/και δημιουργία φυτοφρακτών με συστάδες δέντρων (δενδροστοιχιών) και θάμνων. Διατήρηση **μικρών υδάτινων ρεμάτων** (αργάκια), νεραυλάκων και αναβαθμίδων. Διατήρηση **άγριας ημιφυσικής βλάστησης**, κυρίως θαμνώδη και μεμονωμένα δέντρα (δρύες). Διατήρηση **ακαλλιέργητων λωρίδων** στα όρια χωραφιών με άγρια βλάστηση ή/και μεμονωμένων θάμνων και δέντρων εντός των τεμαχίων.
3. **Διατήρηση της κατάστασης των βοσκοτόπων** σε καλή αγρονομική και περιβαλλοντική κατάσταση.
4. **Διατήρηση παραδοσιακών καλλιεργειών** και πρακτικών. Διατήρηση ορίων των αγρών.
5. **Διατήρηση των υδάτινων σωμάτων** (φυσικές υδατοσυλλογές, ρέματα, πηγές, υγροτόποι, εκβολές ποταμών κ.λπ.) τα οποία γειτνιάζουν με αγροτεμάχια, διατήρηση της φυσικής αυτοφυσικής βλάστησης στα όρια των γεωργικών εκτάσεων με υδάτινους αποδέκτες καθώς και της αυτοφυσικής παρυδάτιας βλάστησης στα όρια των γεωργικών εκτάσεων.
6. **Διατήρηση άγριας ημιφυσικής βλάστησης** κυρίως θαμνωδών και μεμονωμένων δέντρων (δρύες) και άγριων γεωργικών συγγενικών ειδών όπως αγριελιές, αγριαχλαδιές κ.λπ.
7. **Διατήρηση της μωσαϊκότητας** του τοπίου της καλλιεργήσιμης και γεωργοκτηνοτροφικής γης και φυσικής βλάστησης.
8. **Διατήρηση δέντρων και θάμνων** (κυρίως αιωνόβιων) στα ενδιάμεσα και στις παρυφές των αμπελώνων, κυρίως ελαιόδεντρων, αμυγδαλιών, χαρουπιών, δρυών, τρεμιθιών κ.ά.

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ

1. **Μεγάλης κλίμακας διαμορφώσεις (ισοπεδώσεις) και αλλοίωση των αγροτεμαχίων** περιλαμβανομένων των βοσκοτόπων σε αγροτεμάχια τα οποία εμπίπτουν στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (γεωργική γη - αροτραίες καλλιέργειες, αμπελώνες, οπωροφόρα, βοσκοτόπια) και η **καταστροφή στοιχείων που χαρακτηρίζουν τα αγροσυστήματα** όπως συστάδες με φυσική βλάστηση, αναβαθμίδες (ξερολιθιές), αιωνόβια δέντρα, νεραύλακα, μύλοι, μικρά υδατικά ρέματα (αργάκια).
2. **Υποβάθμιση των φυσικών τύπων οικοτόπων από υπερβοσκήση** και υποβάθμιση της βλάστησης από τα ζώα σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Οι κύριοι φυσικοί τύποι οικοτόπων που χρησιμοποιούνται ως βοσκότοποι είναι αυτοί με φρύγανα (μαζιά), λιβάδια με αγρωστώδη καθώς και οικοτόποι με ελιές και χαρουπιές (Οδηγία Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ).
3. **Αφαίρεση ή/και σφράγισμα του επιφανειακού εδάφους** (απώλεια γόνιμου εδάφους).
4. **Χρήση δικτύων και άλλων μέσων παγίδευσης** στις παρυφές των τεμαχίων, για παγίδευση και θανάτωση ειδών πανίδας και ειδικότερα ερπετών και πτηνών, καθώς επίσης, αποκοπή και ξερίζωμα ειδών χλωρίδας για εμπορία όπως τουλίπες, νάρκισσοι κ.ά.

5. **Φύτευση ή/και η εισαγωγή ξενικών ή/και χωροκατακτητικών ειδών σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000** (ακακία και ευκάλυπτος).
6. **Απομάκρυνση/εκρίζωση/αποψίλωση των φυτοφρακτών** και καταστροφή ξερολιθιών στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και κυρίως από τις παρυφές των τεμαχίων καθώς και στις περιπτώσεις όπου απαντώνται παλλούρες (*Zyziphus lotus* – είδος προτεραιότητας), αιωνόβια δέντρα κυρίως βαλανιδιές, ελιές, χαρουπιές, σχινιές, μοσφιλιές, αγριελιές, αγριαχλαδιές και αγριομηλιές.
7. **Αλλαγή χρήσης γης χωρίς πρότερη αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον** (μεγάλης κλίμακας αλλαγές όπως αναμπελώσεις, αλλαγή καλλιεργειών, εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε γεωργική γη) και εκριζώσεις και αλλαγές στις καλλιέργειες που μπορεί να επιφέρουν απώλεια στη βιοποικιλότητα και στους στόχους διατήρησης των αγροσυστημάτων (αφαίρεση όχθων, καταστροφή αναβαθμίδων, διανοίξεις δρόμων) και δασώσεις γεωργικής γης.
8. **Αλλοίωση της μορφολογίας/μωσαϊκότητας των αγροσυστημάτων** και η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών με μεγάλης κλίμακας έργα. **Απαγορεύεται η αποψίλωση δένδρων όπως αυτοφυή είδη βλάστησης** (βαλανιδιές, σχινιές, παλλούρες, αιωνόβια) καθώς είναι χώροι όπου διαβιούν και αναπαράγονται άγρια είδη.
9. **Όχληση και θανάτωση ή/και εκρίζωση ειδών άγριας ζωής** και η διατάραξη των οικοτόπων τους (πανίδας και χλωρίδας) κυρίως την περίοδο αναπαραγωγής και ανθοφορίας.
10. **Ψεκασμοί και χρήση λιπασμάτων και ζιζανιοκτόνων** σε απόσταση ενός μέτρου από τα υδατορέματα, φυτοφράκτες και αναβαθμίδες (ξερολιθιές).
11. **Δραστηριότητες (μπάζωμα, εκτροπή) που επηρεάζουν τη μόνιμη ή παροδική ροή νερού** (σε ποτάμια και αργάκια) και εφάπτονται των αγροτεμαχίων. **Απαγορεύεται η υπεράντληση** τόσο του επιφανειακού όσο και του υπόγειου νερού (τήρηση των όρων της άδειας υδροληψίας). Απαγορεύονται δραστηριότητες οι οποίες μπορεί να επιφέρουν **αλλαγή του ισοζυγίου του νερού** (απόληψη και εκτροπή νερού) από αγροτεμάχια τα οποία γειτνιάζουν με υδατικά σώματα (υγρότοποι, ποτάμια, αργάκια). Απαγορεύεται η **αλλοίωση της μορφολογίας των υδατορευμάτων**, όπως για παράδειγμα όργωμα μέχρι τα υδάτινα σώματα και καταστροφή των όχθων.

Συνήθεις ερωτήσεις και απαντήσεις:

Ερώτηση 1: Τι εννοούμε με τον όρο «φυσικοί οικότοποι»;

Απάντηση 1: Φυσικοί οικότοποι είναι η τοποθεσία στην οποία ένα φυτό ή ζώο μεγαλώνει ή ζει φυσικά. Μπορεί να είναι είτε η γεωγραφική περιοχή στην οποία εκτείνεται ή ο συγκεκριμένος τόπος στον οποίο βρίσκεται και διαβιεί φυσικά. Είναι ένα φυσικό μέρος/τόπος του περιβάλλοντος όπου απαντούν οργανισμοί ή πληθυσμός των οργανισμών. Ένας οικότοπος χαρακτηρίζεται από στοιχεία βιοτικού (οργανισμοί) και αβιοτικού περιβάλλοντος και από την αλληλεπίδραση όλων των βιολογικών ειδών που διαβιούν σε αυτό. Όσον αφορά την περιοχή, οικότοπος μπορεί να αποτελείται από τη γεωργική γη, τον βοσκότοπο, το δάσος, το λιβάδι ή τα παράλια. Βιότοπος είναι μια περιοχή ενιαίων περιβαλλοντικών συνθηκών που παρέχει ένα ζωντανό μέρος για μια ειδική συνθήρηση των φυτών και των ζώων.

Ερώτηση 2: Τι εννοούμε με τον όρο «μωσαϊκότητα»;

Απάντηση 2: Η μωσαϊκότητα συνίσταται στα διάφορα «δομικά στοιχεία του αγροτικού τοπίου» που συμβάλλουν στην ποικιλομορφία του. Τέτοια στοιχεία είναι οι μικροί κλήροι με διάφορους τύπους καλλιεργειών, η παρουσία άγριας βλάστησης, η παρουσία αναβαθμίδων και νεραύλακων, τα όρια των καλλιεργειών τα οποία αποτελούνται κυρίως από φυτοφράκτες (δέντρα ή/και θάμνους) ή ακαλλιέργητες λωρίδες (όχθοι), η βλάστηση στα αρδευτικά κανάλια, ασυγκόμιστα περιθώρια των καλλιεργειών κ.ά.

Ερώτηση 3: Τι εννοούμε με τον όρο «βιοποικιλότητα»;

Απάντηση 3: Με τον όρο βιοποικιλότητα ή βιολογική ποικιλότητα νοείται το σύνολο των γονιδίων, των βιολογικών ειδών και των οικοσυστημάτων μιας περιοχής. Βιολογική ποικιλότητα ή βιοποικιλότητα είναι η

ποικιλία των ζώντων οργανισμών, περιλαμβανομένων των χερσαίων, θαλάσσιων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων των οποίων αποτελούν μέρος. Επίσης, στον όρο περιλαμβάνεται η ποικιλότητα εντός των ειδών, μεταξύ ειδών και οικοσυστημάτων καθώς και η ποικιλότητα των γονιδίων μέσα και μεταξύ των ειδών.

Ερώτηση 4: Τι εννοούμε με τον όρο «διατήρηση»;

Απάντηση 4: Με τον όρο διατήρηση εννοούμε το σύνολο των μέτρων που απαιτούνται για να διατηρηθούν ή να αποκατασταθούν οι φυσικοί τύποι οικοτόπων και οι πληθυσμοί ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας σε ικανοποιητική κατάσταση.

Ερώτηση 5: Τι εννοούμε με το όρο «στοιχεία του τοπίου»;

Απάντηση 5: Στοιχεία του τοπίου ορίζονται τα όρια (οι όχθοι) των καλλιεργειών, τα οποία αποτελούνται κυρίως από φυτοφράκτες (δένδρα ή/και θάμνους), ακαλλιέργητες λωρίδες στα άκρα των αγρών, βλάστηση στα αρδευτικά κανάλια (νεραύλακα), ασυγκόμιστα περιθώρια των καλλιεργειών, τα υδάτινα ρέματα (αργάκια) κ.ά.

Ερώτηση 6: Τι εννοούμε με τον όρο «αγροσυστήματα»;

Απάντηση 6: Αγροσυστήματα είναι η γεωργοκτηνοτροφική γη την οποία συνθέτουν τα δομικά στοιχεία του τοπίου όπως είναι τα όρια των αγρών και η βλάστηση στα όρια αυτών, τα οποία έχουν διαμορφωθεί μέσα από παραδοσιακές πρακτικές.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Τμήμα Περιβάλλοντος

Τηλ.: 22408917

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/environment>, <http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: info@environment.moa.gov.cy

ΚΓΠΚ 4, ΚΓΠΚ 5, ΚΓΠΚ 6 Καλή γεωργική κατάσταση των εκτάσεων

ΚΓΠΚ 4 Ελάχιστη εδαφοκάλυψη

ΚΓΠΚ 5 Ελάχιστη διαχείριση γαιών που λαμβάνει υπόψη τις ειδικές συνθήκες της τοποθεσίας με σκοπό τον περιορισμό της διάβρωσης

ΚΓΠΚ 6 Διατήρηση των επιπέδων της οργανικής ύλης του εδάφους μέσω κατάλληλων πρακτικών, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης της καύσης υπολειμμάτων καλλιεργειών, εκτός αν γίνεται για λόγους φυτοπροστασίας

Δράση/Θέμα: Καλές Γεωργικές και Περιβαλλοντικές Πρακτικές που αποσκοπούν στην προστασία των καλλιεργούμενων γεωργικών εκτάσεων από τη διάβρωση και διατήρηση των επιπέδων της οργανικής ύλης του εδάφους

Σκοπός: Προστασία του εδάφους και αποθήκευση άνθρακα

Απαιτήσεις

1. Πρέπει να υπάρχει **φυσική/φυτική βλάστηση για κάλυψη σε εδάφη με κλίση μεγαλύτερη του 10% κατά την περίοδο των βροχοπτώσεων** για περιορισμό της διάβρωσης.
2. Σε εδάφη με κλίση μεγαλύτερη του 10%, η άροση θα πρέπει να γίνεται κατά τις **ισοϋψείς** για περιορισμό της διάβρωσης.
3. Πρέπει να **αποφεύγεται η καλλιέργεια του εδάφους σε περιόδους έντονων βροχοπτώσεων** ιδιαίτερα στα αργιλώδη και γενικότερα βαριάς σύστασης εδάφη.
4. Οι αναβαθμίδες και τα φυσικά πρανή στα όρια των αγροτεμαχίων θα πρέπει να διατηρούνται σε κατάσταση που να αποτρέπει τη διάβρωση.
5. Η καλλιέργεια του εδάφους θα πρέπει να γίνεται μόνο όταν το έδαφος είναι στον ρώγο του και όταν απαιτείται. Πρέπει να αποφεύγεται η δημιουργία μεγάλων σβώλων και το ψιλοχωμάτισμα του εδάφους.
6. Ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες, οι παραγωγοί πρέπει να ακολουθούν μια ή περισσότερες από τις παρακάτω πρακτικές αναφορικά με τα φυτικά υπολείμματα:
  - α) Αξιοποίησή τους για σκοπούς βόσκησης.
  - β) Για τις ετήσιες φυτείες, κοπή για κάλυψη ή ενσωμάτωση στο έδαφος των φυτικών υπολειμμάτων.

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ το κάψιμο της ποκαλάμης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ενώ **επιτρέπεται** το κάψιμο δένδρων ή κλαδεμάτων κατά την περίοδο του κλαδέματος, **μόνο στις περιπτώσεις προσβολών από μολυσματικές ασθένειες**. Επιτρέπεται η ελεγχόμενη καύση της ποκαλάμης από ή με άδεια του Τμήματος Δασών ή των Επαρχιακών Διοικήσεων, σε καθορισμένες περιοχές υψηλού κινδύνου που γειτνιάζουν με δασικές εκτάσεις και σε ζώνες περιορισμένου πλάτους, με σκοπό τη μείωση του κινδύνου έκρηξης και επέκτασης δασικών πυρκαγιών.

Συνήθεις ερωτήσεις και απαντήσεις:

Ερώτηση: Τι εννοούμε με το ότι το έδαφος βρίσκεται «στον ρώγο του»;

Απάντηση: Ένα έδαφος βρίσκεται στον ρώγο του όταν διαθέτει τόση υγρασία που μπορεί να δεχθεί κατεργασία χωρίς να κολλάει πάνω στα μηχανήματα αλλά και χωρίς να σηκώνει σκόνη.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Τμήμα Γεωργίας - Κλάδος Χρήσης Γης και Υδατος

Τηλ.: 22464016

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/da>, <http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: soilwater@da.moa.gov.cy

ΚΓΠΚ 7 Διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου

Δράση/Θέμα: Διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των φυτικών φρακτών, λιμνών, τάφρων, δενδροστοιχιών (ομαδικών ή μεμονωμένων), παρυφών αγρών και αναβαθμίδων, συμπεριλαμβανομένων της απαγόρευσης της κοπής φυτικών φρακτών και δένδρων κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξάρτησης των πτηνών και προαιρετικών μέτρων για την αποφυγή εξάπλωσης χωροκατακτητικών φυτικών ειδών.

Σκοπός: Η διατήρηση και προστασία των στοιχείων του τοπίου στο σύνολό του. Τα στοιχεία αυτά, με γραμμική και συνεχή δομή όπως τα υδάτινα ρέματα και οι όχθες τους, ή τα παραδοσιακά συστήματα προσδιορισμού των ορίων των αγρών ή του συνδετικού τους ρόλου όπως είναι τα τενάγη ή τα άλση, είναι απαραίτητα για τη μετανάστευση, τη γεωγραφική κατανομή και τη γενετική ανταλλαγή των άγριων ειδών.

Απαιτήσεις

Επιβάλλεται η **διατήρηση των χαρακτηριστικών του τοπίου**, δένδρων, θάμνων, φρακτών και αναβαθμίδων σε καλή κατάσταση.

Τα αγροτεμάχια πρέπει να είναι απαλλαγμένα από υλικά ξένα προς αυτά.

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η κοπή φυτικών φρακτών και δένδρων κατά την περίοδο αναπαραγωγής και εξάρτησης των πτηνών, από τις αρχές Μαρτίου μέχρι το τέλος Ιουνίου.

Συνήθεις ερωτήσεις και απαντήσεις

Ερώτηση: Τι εννοούμε με τον όρο «χαρακτηριστικά στοιχεία του τοπίου»;

Απάντηση: Χαρακτηριστικά στοιχεία του τοπίου ορίζονται τα όρια (οι όχθοι) των καλλιεργειών, τα οποία αποτελούνται κυρίως από φυτοφράκτες (δένδρα ή/και θάμνοι), ακαλλιέργητες λωρίδες στα άκρα των αγρών, βλάστηση στα αρδευτικά κανάλια (νεραύλακα), ασυγκόμιστα περιθώρια των καλλιεργειών, τα υδάτινα ρέματα (αργάκια) κ.ά.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Τμήμα Γεωργίας - Κλάδος Χρήσης Γης και Ύδατος

Τηλ.:22464016

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/da>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: soilwater@da.moa.gov.cy

ΚΓΠΚ 1 Δημιουργία ζωνών ανάσχεσης κατά μήκος υδατορευμάτων

Δράση/Θέμα: Δημιουργία ζωνών ανάσχεσης κατά μήκος υδατορευμάτων

Σκοπός: Προστασία των υδάτινων συστημάτων

Απαιτήσεις

Δημιουργία ζωνών ανάσχεσης

Απαγορεύσεις

Στις ζώνες ανάσχεσης **ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ** η χρήση **αζωτούχων λιπασμάτων** σε απόσταση: (α) **μικρότερη των 10 μέτρων από ρυάκια** στα οποία υπάρχει ροή νερού, (β) **50 μέτρων από λίμνες και ποταμούς** στους οποίους υπάρχει ροή νερού και (γ) **300 μέτρων από πηγές ή γεωτρήσεις** που χρησιμοποιούνται για υδατοπρομήθεια, εκτός εάν ορίζεται για τη συγκεκριμένη γεώτρηση ζώνη προστασίας βάσει του περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Μέτρα Προστασίας των Υπόγειων Νερών) Διατάγματος (Κ.Δ.Π. 45/1996).

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) - Υπηρεσία Υδρομετρίας

Τηλ.: 22609000

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/wdd>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: waterres@wdd.moa.gov.cy

ΚΓΠΚ 2 Τήρηση των διαδικασιών έγκρισης για τη χρήση υδάτων για άρδευση εφόσον προβλέπεται

Δράση/Θέμα: Τήρηση των διαδικασιών έγκρισης για τη χρήση υδάτων για άρδευση

Σκοπός: Η αποτελεσματική χρήση του νερού με βάση τον «Περί Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμο 79(Ι)/ 2010»

Απαιτήσεις

1. Ο γεωργός οφείλει να τηρεί τις **διαδικασίες έγκρισης για τη χρήση του νερού** και να κατέχει τις σχετικές **άδειες υδροληψίας** που προβλέπονται σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθεσίες (Περί Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμος 79(Ι)/ 2010).
2. Ο γεωργός πρέπει να **υποβάλλει αίτηση εντός της καθορισμένης προθεσμίας για παραχώρηση νερού** από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα ή τα Κυβερνητικά Δίκτυα Διανομής ανακυκλωμένου νερού, σύμφωνα με τη σχετική ειδοποίηση που παραλαμβάνει στις αρχές του έτους από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, και να τυγχάνει σχετικής έγκρισης από το Τμήμα, ή να κατέχει για όλα τα αρδευόμενα τεμάχια την απαραίτητη ανά περίπτωση **άδεια υδροληψίας για τις πηγές νερού που χρησιμοποιεί** (ταμιευτήρες νερού, γεωτρήσεις, εκτροπές από ποταμούς, φυσικές πηγές και δίκτυα ανακυκλωμένου νερού), στην οποία να φαίνεται η έγκριση κάλυψης των υδατικών αναγκών της καλλιέργειας.
3. Ο γεωργός πρέπει να τηρεί τους όρους υδροληψίας.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Επαρχιακά Γραφεία του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ)

Υπηρεσία Λειτουργίας και Συντήρησης Αρδευτικών Έργων - Υπηρεσία Υδρομετρίας

Τηλ.: 22609000

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/wdd>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: ommirr@wdd.moa.gov.cy

ΚΓΠΚ 3 Προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση

Δράση/Θέμα: Οδηγία 2006/118/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση.

Σκοπός: Η πρόληψη και ο έλεγχος της ρύπανσης των υπόγειων υδάτων, η πρόληψη της υποβάθμισης όλων των οικοσυστημάτων υπόγειων υδάτων.

Απαιτήσεις

1. Όλες οι γεωτρήσεις πρέπει να είναι αδειοδοτημένες από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων.
2. Το στόμιο των γεωτρήσεων πρέπει να είναι καλά προστατευμένο και καλυμμένο και να παραμένει πάντοτε κλειστό.
3. Σε περίπτωση που η γεώτρηση χρησιμοποιείται και για σκοπούς ύδρευσης, τότε το έδαφος, σε ακτίνα τουλάχιστον τριπλάσια της διαμέτρου της γεώτρησης, πρέπει να αφαιρείται σε βάθος τουλάχιστον 0,4 μέτρων, και στη θέση του να κατασκευάζεται πλάκα από σκυρόδεμα η οποία θα επεκτείνεται πάνω από την επιφάνεια του εδάφους ώστε το συνολικό πάχος να μην είναι μικρότερο από 0,7 μέτρα. Η πλάκα αυτή θα είναι η προς την επιφάνεια συνέχεια της απομόνωσης της γεώτρησης.
4. Πρέπει να γίνονται τέτοιες διευθετήσεις ώστε τα όμβρια ύδατα ή οποιοσδήποτε ουσίες δυνατόν να βρίσκονται στην επιφάνεια του εδάφους, να μην εισέρχονται εντός της γεώτρησης.

Απαγορεύσεις

1. ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ με κάθε τρόπο η άμεση ή έμμεση εισαγωγή στη γεώτρηση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, βιοκτόνων και λιπασμάτων.
2. Απαγορεύεται η διάθεση, εναπόθεση ή απόρριψη οποιασδήποτε ουσίας ή αποβλήτου εντός του εδάφους ή του υπεδάφους που ρυπαίνει ή δύναται να ρυπάνει το έδαφος και τα υπόγεια νερά.
3. Απαγορεύονται οι ψεκασμοί πλησίον του στομίου της γεώτρησης άρδευσης. Σε περίπτωση που η γεώτρηση χρησιμοποιείται για σκοπούς ύδρευσης θα πρέπει να ακολουθούνται οι πρόνοιες του περί της Προστασίας και Διαχείρισης των Υδάτων Νόμου του 2004.
4. Απαγορεύεται η άντληση μεγαλύτερης ποσότητας νερού από όση αναγράφεται στην άδεια άντλησης της γεώτρησης.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Τμήμα Περιβάλλοντος - Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων

Τηλ.: 22408936

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/environment>, <http://www.moa.gov.cy/wdd>,

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: nantoniou@environment.moa.gov.cy

ΚΑΔ 4 Ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών

Δράση: Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 178/2002 για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφάλειας των τροφίμων.

A.1. Φυτικά πρωτογενή προϊόντα

Σκοπός: Η εφαρμογή του Κώδικα Ορθής Υγιεινής Πρακτικής στο στάδιο της πρωτογενούς παραγωγής - Εφαρμογή του Παραρτήματος I του Κοινοτικού Κανονισμού 852/2004/ΕΚ.

Οι παραγωγοί φρέσκων φρούτων και λαχανικών πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα παραγόμενα προϊόντα τους, σε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης, αποθήκευσης και διανομής, ικανοποιούν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για την ασφάλεια των τροφίμων.

Η υιοθέτηση ορθών υγιεινών πρακτικών στο στάδιο της πρωτογενούς παραγωγής φρέσκων φρούτων και λαχανικών για πρόληψη και μείωση του κινδύνου εντοπισμού μικροβιακού φορτίου το οποίο να καθιστά τα προϊόντα μη ασφαλή για ανθρώπινη κατανάλωση.

Απαιτήσεις

1. **Ορθή χρήση κοπριάς** - Χρήση ώριμης χωνεμένης κοπριάς
2. **Ορθή χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων** σύμφωνα με τις ετικέτες / οδηγίες χρήσης τους
3. **Ορθός χειρισμός του τελικού προϊόντος κατά τη συγκομιδή:** Αποφυγή μηχανικής ζημιάς, απόρριψη ποιοτικά υποβαθμισμένων προϊόντων (σαπισμένα, χτυπημένα, κ.λπ.), χρήση καθαρών μέσων συσκευασίας, χρήση μέσων συσκευασίας που δεν προκαλούν ζημιά στο τελικό προϊόν. Όπου κρίνεται απαραίτητο το ξέπλυμα των φρούτων και λαχανικών στο χωράφι, αυτό πρέπει να γίνεται με καθαρό ή πόσιμο νερό ή νερό ελεγμένο για μικροβιακό φορτίο. **Η χρήση ανακυκλωμένου νερού πρέπει να αποφεύγεται στα φυλλώδη λαχανικά και στους βολβούς.**
4. **Τήρηση αρχείων εισροών και εκροών** από την επιχείρηση (καταγραφή όλων των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται και στοιχεία πώλησης του τελικού προϊόντος)
5. **Εκπαίδευση προσωπικού** στον ορθό χειρισμό νερού προς άρδευση, φυτοπροστατευτικών προϊόντων, λιπασμάτων και προϊόντων προσωπικής υγιεινής.
6. Δεν πρέπει να διατίθενται φρέσκα φρούτα και λαχανικά όπου υπάρχει εύλογη υποψία ή έχει διαπιστωθεί ότι μεταφέρουν μικροβιακό φορτίο.

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ

Η διάθεση προς πώληση φρέσκων φρούτων και λαχανικών τα οποία είναι μη ασφαλή για την υγεία του ανθρώπου.

Συνήθεις ερωτήσεις και απαντήσεις

Ερώτηση: Τι εννοούμε με τον όρο «μικροβιακό φορτίο»;

Απάντηση: Το ποσοστό παθογόνων μικροοργανισμών για τον άνθρωπο, όπως βακτηρίων και ιών, στο τελικό προϊόν. Η επιβεβαίωση ύπαρξης μικροβιακού φορτίου, σε βαθμό που η κατανάλωση του τελικού προϊόντος να καθίσταται μη ασφαλής για την υγεία του ανθρώπου, γίνεται με εργαστηριακές αναλύσεις.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Τμήμα Γεωργίας

Τηλ.: 22408626

Ιστοσελίδα: www.moa.gov.cy/da, <http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: inspection@da.moa.gov.cy

A.2. Ζωικά πρωτογενή προϊόντα

Σκοπός: Η διαφύλαξη της δημόσιας υγείας μέσω της ορθής χρήσης των πρόσθετων ζωοτροφών και κτηνιατρικών φαρμάκων, του ελέγχου και της τήρησης αρχείου σχετικά με τη φύση και προέλευση των ζωοτροφών καθώς και της υγιεινής παραγωγής γάλακτος.

Απαιτήσεις**1. Διάθεση στην αγορά μόνο ασφαλών τροφίμων**

Ένα τρόφιμο για να θεωρείται ασφαλές πρέπει να συμμορφώνεται προς τις ειδικές διατάξεις που διέπουν την ασφάλεια των τροφίμων.

Τα τρόφιμα θεωρούνται μη ασφαλή όταν εκτιμάται ότι είναι:

- επιβλαβή για την υγεία και
- ακατάλληλα για ανθρώπινη κατανάλωση.

Ένα τρόφιμο είναι επιβλαβές για την υγεία αν έχει:

- πιθανές, άμεσες ή/και βραχυπρόθεσμες ή/και μακροπρόθεσμες συνέπειες για την υγεία του ατόμου που το καταναλώνει, καθώς και πιθανές συνέπειες για τις επερχόμενες γενεές,
- πιθανές **σωρευτικές τοξικές συνέπειες** και
- **επιπτώσεις στην υγεία συγκεκριμένης κατηγορίας καταναλωτών**, όταν το τρόφιμο προορίζεται για την εν λόγω κατηγορία καταναλωτών.

Ένα τρόφιμο κρίνεται ακατάλληλο και δεν μπορεί να γίνει δεκτό για ανθρώπινη κατανάλωση αν είναι **μολυσμένο από ξένες ουσίες** ή άλλο παράγοντα, ή λόγω σήψης, αλλοίωσης ή αποσύνθεσης.

2. **Η ιχνηλασιμότητα (ανιχνευσιμότητα) των τροφίμων, των ζωοτροφών και των ζώων** που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τροφίμων και οποιασδήποτε άλλης ουσίας που προορίζεται να ενσωματωθεί σε ένα τρόφιμο ή σε μια ζωοτροφή, πρέπει να διασφαλίζεται σε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης, αποθήκευσης και διανομής.
3. **Τήρηση μητρώων** με όλες τις προβλεπόμενες πληροφορίες, τα οποία τίθενται στη διάθεση της αρμόδιας Αρχής όποτε αυτό ζητηθεί.
4. Σε περίπτωση που κριθεί ότι ένα τρόφιμο δεν συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για την ασφάλεια των τροφίμων, ο υπεύθυνος της επιχείρησης έχει την υποχρέωση να ξεκινήσει τη **διαδικασία απόσυρσης του από την αγορά** και να ενημερώσει σχετικά τις αρμόδιες Αρχές.
5. Οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων τροφίμων πρέπει να συνεργάζονται με τις αρμόδιες Αρχές σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνονται για την αποφυγή ή τη μείωση των κινδύνων που προκαλεί ένα τρόφιμο το οποίο αυτοί προμηθεύουν ή έχουν προμηθεύσει.

Απαγορεύσεις

1. Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων δεν πρέπει να χρησιμοποιούν απαγορευμένες ουσίες και δεν πρέπει να διαθέτουν μη ασφαλή και ακατάλληλα τρόφιμα για κατανάλωση.
2. Παραπλάνηση των καταναλωτών με ψευδείς σημάνσεις και διαφημίσεις των τροφίμων.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

B. Ασφάλεια των ζωοτροφών

Σκοπός: Οι υποχρεώσεις ως προς την Πολλαπλή Συμμόρφωση όσον αφορά τη νομοθεσία των ζωοτροφών βασίζονται στους ευρωπαϊκούς Κανονισμούς (ΕΚ) 178/2002 και (ΕΚ) 183/2005.

Απαιτήσεις

1. Απόσυρση, ανάκληση, καταστροφή ζωοτροφών

- Απόσυρση, ανάκληση ή/και καταστροφή μη ασφαλών ζωοτροφών από την αγορά ή τις κτηνοτροφικές μονάδες.
- Ενημέρωση των αγοραστών, αν έχουν παραλάβει μη ασφαλή ζωοτροφή, για τους ακριβείς λόγους της απόσυρσης.
- Άμεση ενημέρωση της αρμόδιας Αρχής σε περίπτωση που η ζωοτροφή που διατέθηκε ή κατέχεται με σκοπό την πώληση μπορεί να είναι επιβλαβής για την υγεία των ζώων και πληροφόρηση για τα μέτρα που λαμβάνονται για να αποτραπεί ο κίνδυνος έκθεσης του τελικού καταναλωτή.
- Στην περίπτωση που οι ζωοτροφές περιέχουν κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα (φαρμακούχες ζωοτροφές) ή/και καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών όπως κοκκιδιοστατικά, ισταμονοστατικά, προωθητές ανάπτυξης και προσθετικά με καθορισμένα όρια (Cu, Zn κ.ά.) σε επίπεδα μεγαλύτερα από τις συνταγογραφούμενες δόσεις ή από εγκεκριμένα επίπεδα ή σε περίπτωση που οι ζωοτροφές επιμολύνθηκαν με τέτοια προϊόντα και πιθανόν να ενέχουν κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, τόσο το Τμήμα Γεωργίας όσο και οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες πρέπει να ενημερωθούν άμεσα.

2. Τήρηση συστήματος ιχνηλασιμότητας

- Διασφάλιση της ιχνηλασιμότητας τόσο των εισροών της κτηνοτροφικής μονάδας ή της επιχείρησης ζωοτροφών, όσο και των προϊόντων που διακινούνται από αυτές, όπου μπορεί να ιχνηλατηθεί:
  - το όνομα και η διεύθυνση του προμηθευτή και της επιχείρησης/κτηνοτροφικής μονάδας που έχουν προμηθεύσει, και
  - το είδος, η ημερομηνία και η ποσότητα των εισροών ή προϊόντων που έχουν προμηθευτεί ή που έχουν προμηθεύσει.
- Οι πληροφορίες διατηρούνται σε μορφή που είναι άμεσα διαθέσιμη και εκτυπώσιμη όταν ζητηθούν.
- Οι ζωοτροφές που διατίθενται ή ενδέχεται να διατεθούν εντός ή/και εκτός της κοινοτικής αγοράς πρέπει να φέρουν κατάλληλη επισήμανση ή σήμα αναγνώρισης ώστε να διευκολύνεται η ιχνηλασιμότητά τους, μέσω κατάλληλων εγγράφων ή πληροφοριών.

3. Υγιεινή των ζωοτροφών

Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων ζωοτροφών έχουν την υποχρέωση και την ευθύνη **να εξασφαλίσουν ότι οι ζωοτροφές**, σε όλα τα στάδια της παραγωγής, μεταποίησης και διανομής μέσα στην επιχείρηση που βρίσκεται υπό τον έλεγχό τους, **ικανοποιούν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας**, και να επαληθεύουν την ικανοποίηση αυτών των απαιτήσεων.

Οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων ζωοτροφών:

- Αποθηκεύουν και διαχειρίζονται τα υπολείμματα και τις επικίνδυνες ουσίες (που μπορούν να έχουν αρνητική επίδραση στην υγεία των ανθρώπων ή των ζώων) ξεχωριστά και με ασφάλεια ώστε να αποτρέψουν την επιμόλυνση των ζωοτροφών.
- Λαμβάνουν υπόψη τους κάθε επίσημο έλεγχο και σχετική ανάλυση που διενεργήθηκε σε δείγματα ζωοτροφών όσον αφορά την υγιεινή τους ασφάλεια.
- Αποθηκεύουν τις ζωοτροφές μακριά από χημικά, λιπαντικά ή άλλα προϊόντα, των οποίων η χρήση στις ζωοτροφές απαγορεύεται.
- Διατηρούν τους αποθηκευτικούς χώρους και τα δοχεία καθαρά και στεγνά και λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ελέγχου εντόμων και τρωκτικών. Λαμβάνεται ιδιαίτερη προσοχή κατά τον καθαρισμό αποθηκευτικών χώρων και δοχείων που περιέχουν φαρμακούχες ζωοτροφές ή/και ζωοτροφές με καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών και μη φαρμακούχες ζωοτροφές ή/και ζωοτροφές με καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών.

- Αποθηκεύουν ορθά τις ζωοτροφές και κατά τρόπο που τα ζώα να μην έχουν πρόσβαση.
- Διαχειρίζονται και αποθηκεύουν φαρμακούχες ζωοτροφές ή/και ζωοτροφές με καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών και μη φαρμακούχες ζωοτροφές ή/και ζωοτροφές με καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών ξεχωριστά ώστε να προληφθεί η διασταυρούμενη μόλυνση (cross-contamination) και να είναι αδύνατη η κατά λάθος χορήγησή τους σε ζώα που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση.
- Βεβαιώνονται ότι το σύστημα διανομής ζωοτροφών της εγκατάστασης διασφαλίζει την αποστολή της σωστής ζωοτροφής στον σωστό προορισμό. Κατά τη διανομή και χορήγηση, η ζωοτροφή τυγχάνει τέτοιου χειρισμού ώστε να διασφαλίζεται ότι αυτή δεν θα επιμολυνθεί από μολυσμένους αποθηκευτικούς χώρους ή μολυσμένο εξοπλισμό.
- Καθαρίζουν περιοδικά τον εξοπλισμό και τα οχήματα μεταφοράς ζωοτροφών, ιδιαίτερα όταν μεταφέρονται και διανέμονται φαρμακούχες ζωοτροφές ή/και ζωοτροφές με καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών.
- Χειρίζονται ορθά τα προσθετικά των ζωοτροφών, τα κτηνιατρικά φαρμακούχα προϊόντα και τα βιοκτόνα, σύμφωνα με τις οδηγίες της σήμανσης ή σύμφωνα με κτηνιατρική συνταγή. Επίσης, διασφαλίζουν ότι η παραγόμενη ζωοτροφή δεν περιέχει υπολείμματα φυτοφαρμάκων ή κτηνιατρικών φαρμακευτικών προϊόντων σε μεγαλύτερα επίπεδα από τα μέγιστα επιτρεπτά επίπεδα υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων ή κτηνιατρικών φαρμάκων που χρησιμοποιούνται, ή καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών σε μεγαλύτερα επίπεδα από τα εγκεκριμένα για την καθορισμένη χρήση.
- Λαμβάνουν επαρκή μέτρα για πρόληψη της εισαγωγής και διασποράς ανθρωποζωνόσων που μεταφέρονται στον άνθρωπο μέσω των παραγωγικών ζώων.
- Προμηθεύονται και χρησιμοποιούν ζωοτροφές ή/και ζωοτροφές με καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών, από εγγεγραμμένες ή εγκεκριμένες εγκαταστάσεις από την αρμόδια Αρχή, που είναι το Τμήμα Γεωργίας. Στην περίπτωση των φαρμακούχων ζωοτροφών, τις προμηθεύονται από εγκαταστάσεις εγκεκριμένες από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες.
- Προβαίνουν στις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες όταν πληροφορηθούν σχετικά με προβλήματα που διαπιστώθηκαν κατά τη διάρκεια επίσημων ελέγχων από την αρμόδια Αρχή ή από αυτοελέγχους.
- Ενημερώνουν τα ακόλουθα αρχεία, εφόσον αφορούν την επιχείρησή τους. Τα αρχεία αυτά διατίθενται στους επιθεωρητές εφόσον ζητηθούν:
  - Αρχείο παραλαβής και χρήσης των ζωοτροφών
  - Κτηνιατρικά φαρμακευτικά προϊόντα ή καθορισμένα προσθετικά ζωοτροφών που χορηγούνται στα ζώα (συμπεριλαμβανόμενης της ημερομηνίας χορήγησης και περιόδου απόσυρσης)
  - Αρχείο χρήσης φυτοφαρμάκων, παρασιτοκτόνων και βιοκτόνων
  - Αποτελέσματα αναλύσεων που έγιναν σε ζωοτροφές ή στο χορηγούμενο νερό, τα οποία είναι σημαντικά τόσο για την ανθρώπινη υγεία όσο και για την υγεία των ζώων
  - Έλεγχοι που αφορούν τις ζωοτροφές, τα ζώα, τα ζωικά προϊόντα ή την επιχείρηση ζωοτροφών
  - Αρχείο χρήσης Γενετικά Τροποποιημένων Σπόρων στην παραγωγή ζωοτροφών

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ

1. Η κυκλοφορία στην αγορά μη ασφαλών ζωοτροφών
2. Η χορήγηση μη ασφαλών ζωοτροφών σε ζώα που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή τροφίμων

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Τμήμα Γεωργίας - Κλάδος Ελέγχου Ζωοτροφών

Τηλ.: 22408633

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/da>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: feedingstuffs@da.moa.gov.cy

Συνήθεις ερωτήσεις και απαντήσεις

Ερώτηση 1: Τι ονομάζουμε «μη ασφαλή ζωοτροφή»;

Απάντηση 1: Μη ασφαλής ζωοτροφή είναι ζωοτροφή που θεωρείται ότι έχει δυσμενή επίδραση στην υγεία των ανθρώπων ή των ζώων ή καθιστά τα τρόφιμα που προέρχονται από τα παραγωγικά ζώα μη ασφαλή για ανθρώπινη κατανάλωση.

Ερώτηση 2: Ποιοι είναι οι Υπεύθυνοι Επιχειρήσεων Ζωοτροφών;

Απάντηση 2: Υπεύθυνος Επιχείρησης Ζωοτροφών είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει την ευθύνη να διασφαλίζει ότι πληρούνται οι απαιτήσεις του περί Ζωοτροφών Νόμου ή/και των σχετικών κοινοτικών κανονισμών ή των κοινοτικών αποφάσεων στην επιχείρηση ζωοτροφών που έχει υπό τον έλεγχό του.

Ερώτηση 3: Ποιοι εξαιρούνται από τις υποχρεώσεις εφαρμογής των κανόνων υγιεινής;

Απάντηση 3: Από τις υποχρεώσεις αυτές εξαιρούνται οι παραγωγοί που προμηθεύουν μικρές ποσότητες πρώτων υλών απευθείας στον τελικό καταναλωτή (όπως η πώληση στη φάρμα) ή σε ντόπια καταστήματα λιανικής πώλησης που πωλούν απευθείας στον τελικό καταναλωτή.

Ερώτηση 4: Τι εννοούμε με τον όρο «εισροές»;

Απάντηση 4: Εισροές είναι τρόφιμα, ζωοτροφές, υπολείμματα παραγωγικών ζώων και κάθε άλλο υλικό και ουσία που προορίζονται ή αναμένεται να ενσωματωθούν στη ζωοτροφή.

ΚΑΔ 5 Απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών που έχουν θυρεοστατική δράση και των β-ανταγωνιστικών ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους

Δράση: Απαγόρευση της χρησιμοποίησης ορισμένων ουσιών στη ζωική παραγωγή για κερδοσκοπικούς λόγους (Οδηγία 96/22/ΕΚ του Συμβουλίου, Άρθρα 3, 4, 5 & 7)

Σκοπός: Απαγόρευση της παράνομης χρήσης στη ζωική παραγωγή ουσιών που έχουν θυρεοστατική δράση, των στιλβενίων και των παραγώγων τους, ουσιών με οιστρογόνο, ανδρογόνο ή γεσταγόνο δράση, καθώς και β-ανταγωνιστικών ουσιών και η παρεμπόδιση της εισόδου στην τροφική αλυσίδα των ανθρώπων και των ζώων των υπολειμμάτων αυτών των ουσιών.

Απαιτήσεις

Οι κτηνίατροι και οι κτηνοτρόφοι πρέπει να τηρούν τις **απαιτήσεις όσον αφορά τη χρησιμοποίηση ή μη των προαναφερόμενων ουσιών στη ζωική παραγωγή** κατά τη διαχείριση των ζώων στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ

1. Η χορήγηση καθ' οιονδήποτε τρόπο σε ζώα εκμετάλλευσης και σε ζώα υδατοκαλλιέργειας, θυρεοστατικών ουσιών, των στιλβενίων και των παραγώγων τους, ουσιών με οιστρογόνο, ανδρογόνο ή γεσταγόνο δράση, καθώς και β-ανταγωνιστικών ουσιών.
2. Η εμπορία ή σφαγή ζώων εκμετάλλευσης, με σκοπό την ανθρώπινη κατανάλωση, στα οποία περιέχονται οι προαναφερόμενες ουσίες.
3. Η εμπορία ή/και μεταποίηση κρέατος ζώων στο οποίο περιέχονται οι προαναφερόμενες ουσίες.
4. Η εμπορία με σκοπό την ανθρώπινη κατανάλωση, ζώων υδατοκαλλιέργειας στα οποία έχουν χορηγηθεί ουσίες που αναφέρονται πιο πάνω, καθώς και μεταποιημένων προϊόντων που προέρχονται από τα ζώα αυτά.

Παρεκκλίσεις από τις πιο πάνω απαγορεύσεις χορήγησης των ουσιών αυτών γίνονται για συγκεκριμένους θεραπευτικούς σκοπούς ή συγκεκριμένη ζωοτεχνική αγωγή. Η χορήγησή τους γίνεται μόνο από κτηνίατρο ή υπό την άμεση ευθύνη του και με πλήρη καταγραφή όλων των προβλεπόμενων πληροφοριών σε ειδικό μητρώο, το οποίο τίθεται στη διάθεση της αρμόδιας Αρχής όποτε αυτό ζητηθεί.

Η εμπορία ζώων, στα οποία χορηγήθηκαν κατά παρέκκλιση οι παραπάνω ουσίες, και των προϊόντων τους, επιτρέπεται μόνον εφόσον τηρούνται οι όροι που τίθενται για τη χορήγηση αυτή, καθώς και οι προθεσμίες αναμονής που προβλέπει η άδεια εμπορίας και η περίοδος αναμονής πριν τη σφαγή των ζώων.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

ΚΑΔ 6 Αναγνώριση και καταγραφή των χοίρων

Δράση: Κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης σχετικά με την αναγνώριση και την καταγραφή των χοίρων (Οδηγία 2008/71/ΕΚ του Συμβουλίου, Άρθρα 3, 4 & 5)

Σκοπός: Η μείωση του κινδύνου εξάπλωσης νοσημάτων των χοίρων μέσω του ελέγχου των μετακινήσεων και βελτίωσης της ιχνηλασιμότητας.

Απαιτήσεις

1. **Εγγραφή των κατόχων χοίρων στο κεντρικό μητρώο** των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών.
Ο κάθε κάτοχος χοίρων υποχρεούται να αναφέρει τα στοιχεία του καθώς και τα στοιχεία της εκμετάλλευσής του στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες έτσι ώστε να εγγραφεί στο κεντρικό μητρώο.
2. **Σήμανση των χοίρων**
  - Η σήμανση πρέπει να γίνεται οπωσδήποτε πριν τη μετακίνησή τους από την εκμετάλλευση στην οποία έχουν γεννηθεί, με δερματοστιξία (τατουάζ) η οποία να αναφέρει τον κωδικό αναγνώρισης της εκμετάλλευσης προέλευσής τους.
  - Σε περίπτωση μετακίνησης χοίρων από μία εκμετάλλευση σε άλλη, θα πρέπει να σημαίνονται και με τον κωδικό εκμετάλλευσης προέλευσής τους.
3. **Τήρηση μητρώου**
Ο κάθε κάτοχος πρέπει να τηρεί στην εκμετάλλευσή του μητρώο. Στο εν λόγω μητρώο πρέπει να καταχωρούνται διαρκώς όλες οι μετακινήσεις (αριθμός των εισερχόμενων και εξερχόμενων ζώων σε κάθε μετακίνηση) με βάση τουλάχιστον τα στοιχεία αυξομείωσης του αριθμού τους, και να αναφέρονται, ανάλογα με την περίπτωση, η προέλευση, ο προορισμός των ζώων και η ημερομηνία αυξομειώσεων.
4. **Αναφορά μετακινήσεων**
Κατά τις μετακινήσεις τους τα ζώα πρέπει να συνοδεύονται από τα σχετικά έντυπα μετακίνησης, τα οποία πρέπει να παραδίδονται στην αρμόδια Αρχή είτε μαζί με τα ζώα στο σφαγείο είτε εντός πέντε εργάσιμων ημερών εάν πρόκειται για μετακίνηση από μια εκμετάλλευση σε άλλη.
5. **Διατήρηση στοιχείων**
Ο κάτοχος των ζώων είναι υποχρεωμένος να διατηρεί στοιχεία και να κρατά τα αντίγραφα των εγγράφων διακίνησης για τουλάχιστον 3 χρόνια. Επίσης, υποχρεούται να αναφέρει στην αρμόδια Αρχή, όταν του ζητηθεί, κάθε πληροφορία σχετική με την καταγωγή, τη σήμανση και τον προορισμό των ζώων τα οποία είχε στην κυριότητά του ή τα οποία μετέφερε, εμπορεύθηκε ή έσφαξε.

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η μετακίνηση χοίρων οι οποίοι δεν φέρουν σήμανση, από ή προς οποιαδήποτε εκμετάλλευση, ή η μεταφορά χοίρων προς τα σφαγεία.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

ΚΑΔ 7 Αναγνώριση και καταγραφή των βοοειδών

Δράση: Κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης σχετικά με την αναγνώριση και την καταγραφή των βοοειδών (Κανονισμός αρ. 1760/2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, Άρθρα 4 & 7).

Σκοπός: Η εφαρμογή συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των ζώων για τη διευκόλυνση της ιχνηλασιμότητας, κάτι που έχει μεγάλη σημασία για τον έλεγχο των λοιμωδών νοσημάτων.

Απαιτήσεις

1. Σήμανση και καταχώριση

- Η σήμανση πρέπει να γίνεται το αργότερο μέσα σε 14 ημέρες από την ημερομηνία γέννησης του ζώου και οπωσδήποτε πριν αυτό εγκαταλείψει την αρχική εκμετάλλευση, σε περίπτωση μετακίνησής του προς άλλη εκμετάλλευση.
- Για τη σήμανση των βοοειδών χρησιμοποιούνται ζεύγη συμβατικών ενωτίων τα οποία εγκρίνονται από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες.
- Σε περίπτωση τοποθέτησης ενωτίων σε νεογέννητο ζώο, ο κτηνοτρόφος είναι υποχρεωμένος να παραδώσει στον πλησιέστερο Κτηνιατρικό Σταθμό το πρωτότυπο «Έντυπο τοποθέτησης ενωτίων», με συμπληρωμένες τις απαιτούμενες πληροφορίες για το συγκεκριμένο ζώο το αργότερο έως το τέλος της εβδομάδας κατά την οποία τοποθετήθηκαν ενώτια.

2. Τήρηση μητρώου

Ο κάθε κάτοχος πρέπει να τηρεί ενημερωμένο μητρώο εκμετάλλευσης.

3. Αναφορά μετακινήσεων

- Η υπεύθυνη δήλωση μετακίνησης ζώων από μια εκμετάλλευση σε άλλη συμπληρώνεται σε τέσσερα αντίγραφα. Το πρωτότυπο και το πρώτο αντίγραφο συνοδεύουν τα ζώα στην εκμετάλλευση προορισμού. Το δεύτερο αντίγραφο της πιο πάνω δήλωσης παραδίδεται από τον κάτοχο της εκμετάλλευσης προέλευσης των ζώων εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία αναχώρησης των ζώων, στον πλησιέστερο Κτηνιατρικό Σταθμό. Το πρωτότυπο παραδίδεται από τον κάτοχο της εκμετάλλευσης προορισμού των ζώων εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία αναχώρησης των ζώων, στον πλησιέστερο Κτηνιατρικό Σταθμό. Το πρωτότυπο της δήλωσης σφαγής παραδίδεται μαζί με τα ζώα στο σφαγείο και το πρώτο αντίγραφο παραμένει στον κάτοχο της εκμετάλλευσης.
- Τα έντυπα αποστολής ζώων προς σφαγή παραδίδονται στον υπεύθυνο Λειτουργό των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών στο σφαγείο.

4. Τήρηση στοιχείων

- Ο κάτοχος των ζώων είναι υποχρεωμένος να φυλάσσει για περίοδο τριών χρόνων όλα τα έντυπα του Σχεδίου Αναγνώρισης και Καταγραφής Ζώων που έχει χρησιμοποιήσει ή έχει παραλάβει, καθώς και τα ολοκληρωμένα μητρώα βοοειδών.
- Επίσης, ο κάτοχος των ζώων είναι υποχρεωμένος να παρέχει πρόσβαση σε αυτά όποτε του ζητηθεί.

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ

1. Η μεταφορά ενωτίου από ένα ζώο ή πτώμα ζώου σε άλλο ζώο.
2. Η χρησιμοποίηση ενωτίου για σήμανση ζώου, το οποίο ήδη έχει χρησιμοποιηθεί για σήμανση άλλου ζώου.
3. Η παραποίηση του μέσου αναγνώρισης.
4. Η τοποθέτηση καινούργιου μέσου αναγνώρισης άλλου από αυτά που χρεώθηκαν από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες στον κτηνοτρόφο, σε ζώο το οποίο απώλεσε και τα δύο ενώτια.

5. Η κατοχή μέσου αναγνώρισης το οποίο φέρει κωδικό αναγνώρισης ζώου ίδιο με κωδικό αναγνώρισης που έχει ήδη δοθεί σε άλλο ζώο είτε της εκμετάλλευσής του είτε άλλης εκμετάλλευσης.
6. Η παροχή ή η πώληση μέσου αναγνώρισης το οποίο φέρει κωδικό αναγνώρισης ζώου που ανήκε στην εκμετάλλευσή του, και η παροχή ή η αγορά μέσου αναγνώρισης με κωδικό αναγνώρισης ζώου που ανήκει στην εκμετάλλευση άλλου κατόχου.
7. Η οποιαδήποτε μετακίνηση από ή προς οποιαδήποτε εκμετάλλευση ή η μεταφορά σε σφαγείο ζώων τα οποία δεν φέρουν μέσα αναγνώρισης, ή ζώων των οποίων τα στοιχεία δεν κοινοποιήθηκαν από τον κάτοχο στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες για καταχώρισή τους στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων.

Σημείωση: Οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες δεν εκδίδουν διαβατήρια για τα βοοειδή ενόσω αυτά παραμένουν στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

ΚΑΔ 8 Αναγνώριση και καταγραφή των αιγοπροβάτων

Δράση: Κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης σχετικά με την αναγνώριση και την καταγραφή των αιγοπροβάτων (Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 21/2004 του Συμβουλίου, Άρθρα 3, 4 & 5)

Σκοπός: Η εφαρμογή συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής των ζώων για τη διευκόλυνση της ιχνηλασιμότητας, κάτι που έχει μεγάλη σημασία για τον έλεγχο των λοιμωδών νοσημάτων.

Απαιτήσεις

1. Σήμανση και καταχώριση

- Η σήμανση πρέπει να γίνεται το αργότερο μέσα σε 120 ημέρες από την ημερομηνία γέννησης, του ζώου και οπωσδήποτε πριν αυτό εγκαταλείψει την αρχική εκμετάλλευση, σε περίπτωση μετακίνησής του προς άλλη εκμετάλλευση.
- Σε περίπτωση αιγοπροβάτων τα οποία εκτρέφονται για αναπαραγωγή ή πέραν των 12 μηνών, αυτά πρέπει να αναγνωρίζονται με δύο μέσα αναγνώρισης, το ένα από τα οποία πρέπει υποχρεωτικά να είναι ηλεκτρονικό. Συγκεκριμένα, η σήμανσή τους γίνεται από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες με την τοποθέτηση ενωτίου δειγματοληψίας και βόλου, στα πλαίσια της εφαρμογής του προγράμματος γονοτυπικής ανάλυσης για καθορισμό γονοτύπου και επιλεκτικής αναπαραγωγής.
- Σε περίπτωση αιγοπροβάτων που προορίζονται για σφαγή εντός 12 μηνών από τη γέννησή τους, γίνεται σήμανση με ένα ενώτιο, στο οποίο αναγράφεται ο κωδικός της εκμετάλλευσης προέλευσης του ζώου. Ο κάτοχος των ζώων οφείλει να προμηθευτεί και να τοποθετεί στα ζώα του μέσα αναγνώρισης που είναι εγκεκριμένα από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, υποβάλλοντας αίτηση με την οποία ζητείται η χορήγηση των κωδικών αναγνώρισης για τη συγκεκριμένη ποσότητα ενωτίων που προτίθεται να προμηθευτεί. Οι κωδικοί αναγνώρισης καθορίζονται από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες.
- Κάθε φορά που ο κάτοχος ζώων τοποθετεί ενώτια σε μια παρτίδα ζώων πρέπει να συμπληρώνει και να κοινοποιεί στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες το έντυπο τοποθέτησης ενωτίων σε διάστημα πέντε εργάσιμων ημερών.

2. Τήρηση μητρώου

Ο κάτοχος της εκμετάλλευσης πρέπει να τηρεί ανά πάσα στιγμή στοιχεία για τον συνολικό αριθμό των ζώων που διατηρεί στην εκμετάλλευσή του.

3. Αναφορά μετακινήσεων

- Ο κάθε κάτοχος ζώων υποχρεούται να συμπληρώνει υπεύθυνα δήλωση μετακίνησης ζώων από μια εκμετάλλευση σε άλλη, σε τέσσερα αντίγραφα. Το πρωτότυπο και το πρώτο αντίγραφο συνοδεύουν τα ζώα στην εκμετάλλευση προορισμού. Το δεύτερο αντίγραφο της πιο πάνω δήλωσης πρέπει να παραδίδεται από τον κάτοχο της εκμετάλλευσης προέλευσης των ζώων εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία αναχώρησης των ζώων, στον πλησιέστερο Κτηνιατρικό Σταθμό. Το πρωτότυπο πρέπει να παραδίδεται από τον κάτοχο της εκμετάλλευσης προορισμού των ζώων εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία αναχώρησης των ζώων, στον πλησιέστερο Κτηνιατρικό Σταθμό.
- Το πρωτότυπο της υπεύθυνης δήλωσης σφαγής πρέπει να παραδίδεται μαζί με τα ζώα στον Λειτουργό των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών ο οποίος είναι υπεύθυνος στο συγκεκριμένο σφαγείο.

4. Διατήρηση στοιχείων

Ο κάτοχος των ζώων είναι υποχρεωμένος να φυλάσσει για περίοδο τριών χρόνων όλα τα έντυπα του Σχεδίου Αναγνώρισης και Καταγραφής Ζώων που έχει χρησιμοποιήσει ή έχει παραλάβει και να παρέχει πρόσβαση σε αυτά όποτε του ζητηθεί.

Απαγορεύσεις

ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ

1. Η μεταφορά ενωτίου από ένα ζώο ή πτώμα ζώου σε άλλο ζώο.
2. Η χρησιμοποίηση ενωτίου για σήμανση ζώου, το οποίο ήδη έχει χρησιμοποιηθεί για σήμανση άλλου ζώου.
3. Η παραποίηση του μέσου αναγνώρισης.
4. Η τοποθέτηση καινούργιου μέσου αναγνώρισης άλλου από αυτά που χρεώθηκαν από τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες στον κτηνοτρόφο, σε ζώο το οποίο απώλεσε και τα δύο ενώτια.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

ΚΑΔ 9 Κανόνες πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών

Δράση: Πρόληψη, καταπολέμηση και εξάλειψη ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών (Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 999/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, Άρθρα 7, 11, 12, 13 & 15).

Σκοπός: Να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος μετάδοσης ορισμένων Μεταδοτικών Σπογγωδών Εγκεφαλοπαθειών (ΜΣΕ) στον άνθρωπο και στα ζώα.

Οι Μεταδοτικές Σπογγώδεις Εγκεφαλοπάθειες (ΜΣΕ), όπως η Σπογγώδης Εγκεφαλοπάθεια των Βοοειδών (νόσος των τρελών αγελάδων) και η τρομώδης νόσος των αιγοπροβάτων, είναι γνωστοποιητές ασθένειες των ζώων.

Απαιτήσεις

1. Ο κάθε κτηνοτρόφος είναι υποχρεωμένος να **ειδοποιεί άμεσα τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες** σε περίπτωση που έχει υποψία ότι κάποιο ζώο της μονάδας του παρουσιάζει **συμπτώματα ύποπτα για την ασθένεια**.
2. Σε περίπτωση υποψίας, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες διενεργούν κλινική, επιδημιολογική και εργαστηριακή διερεύνηση της αναφοράς και **επιβάλλουν περιοριστικά μέτρα**. Απαγορεύεται η οποιαδήποτε μετακίνηση ζώου που παρουσιάζει συμπτώματα ύποπτα για την ασθένεια από τη μονάδα.
3. Σε περίπτωση επιβεβαίωσης ΜΣΕ στη μονάδα, η εκμετάλλευση τίθεται υπό περιορισμό, και ο κτηνοτρόφος είναι υποχρεωμένος να εφαρμόζει τα περιοριστικά μέτρα που επιβάλλουν οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, με στόχο τον έλεγχο ή την εξάλειψη της νόσου. **Όλα τα ζώα που παρουσιάζουν κίνδυνο** θανατώνονται και η διάθεση όλων των μερών του σώματος του ζώου γίνεται σύμφωνα με το παράρτημα V του Καν. (ΕΚ) αριθ. 999/2001.
4. Ο κτηνοτρόφος οφείλει να παρέχει κάθε πληροφορία προς την αρμόδια Αρχή ώστε να διευκολύνει την έρευνα για εντοπισμό των ζώων που παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο προσβολής από ΜΣΕ.
5. Η εξαγωγή βοοειδών και αιγοπροβάτων, του σπέρματος, των ωαρίων και των εμβρύων τους πρέπει να συνοδεύεται από τα κατάλληλα υγειονομικά πιστοποιητικά, όπως προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία.

Απαγορεύσεις

1. **Απαγορεύεται η χρήση ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή των μηρυκαστικών.** Ο κτηνοτρόφος πρέπει να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να αποκλείεται και το παραμικρό ενδεχόμενο εισαγωγής ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφική τους αλυσίδα.
2. Σε περίπτωση υποψίας, οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες διενεργούν κλινική, επιδημιολογική και εργαστηριακή διερεύνηση της αναφοράς και επιβάλλουν περιοριστικά μέτρα. **Απαγορεύεται η μετακίνηση ζώου που παρουσιάζει συμπτώματα ύποπτα για την ασθένεια από τη μονάδα.**
3. Απαγορεύονται οι μετακινήσεις ζώων άλλων από εκείνα που αναγράφονται στον Κανονισμό.
4. Απαγορεύεται η διάθεση στην αγορά των απογόνων πρώτης γενεάς, του σπέρματος, των εμβρύων και των ωαρίων ζώων για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ή τα οποία επιβεβαιωμένα έχουν μολυνθεί με ΜΣΕ.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

ΚΑΔ 11 Στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των μόσχων

Δράση/Θέμα: Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης προς την καλή μεταχείριση των μόσχων (Οδηγία 2008/119/ΕΚ του Συμβουλίου, Άρθρα 3 & 4).

Σκοπός: Οι κάτοχοι των ζώων έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα μέτρα για να εξασφαλίζουν την καλή διαβίωσή τους, να εξασφαλίζουν ώστε τα ζώα να μην υφίστανται κανένα περιττό πόνο, ταλαιπωρία ή τραυματισμό και να εξασφαλίζουν συνθήκες εκτροφής που να ικανοποιούν τις φυσιολογικές και εθολογικές ανάγκες (ανάγκες συμπεριφοράς) των ζώων.

Απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται στις εκμεταλλεύσεις όπου εκτρέφονται μοσχάρια, επιπρόσθετα στις γενικές απαιτήσεις που προβλέπονται για όλα τα ζώα εκτροφής (ΚΑΔ 13).

Μοσχάρι: Το βοοειδές ηλικίας κάτω των έξι μηνών το οποίο προορίζεται για εκτροφή και πάχυνση.

Απαιτήσεις

1. Πρέπει να πραγματοποιείται **επιθεώρηση των ζώων τουλάχιστον μια φορά ημερησίως**, εάν πρόκειται για μοσχάρια που εκτρέφονται σε εξωτερικούς χώρους και **τουλάχιστον δύο φορές ημερησίως**, εάν πρόκειται για σταβλισμένα μοσχάρια.
2. Οι χώροι σταβλισμού των μοσχαριών πρέπει να κατασκευάζονται έτσι ώστε κάθε μοσχάρι να μπορεί να ξαπλώνει, να αναπαύεται, να σηκώνεται και να καθαρίζεται χωρίς δυσκολία.
3. Σε περίπτωση χρήσης ατομικών κλωβών/διαμερισμάτων, κάθε ατομικός κλωβός/διαμέρισμα πρέπει να έχει:
  - Πλάτος ίσο με το ύψος του μοσχαριού στο ακρώμιο σε όρθια θέση.
  - Μήκος ίσο με το μήκος του σώματος του μοσχαριού από τη μύτη μέχρι το ουραίο άκρο του ισχιακού ογκώματος πολλαπλασιαζόμενο επί 1,1.
  - Διάτρητα πλαινά τοιχώματα που να επιτρέπουν στα μοσχάρια να βλέπουν και να ακουμπούν άλλα μοσχάρια (εξαιρούνται οι κλωβοί/διαμερίσματα απομόνωσης ασθενών ζώων).
4. Σε περίπτωση ομαδικού σταβλισμού, για κάθε μοσχάρι διατίθεται **ελεύθερος χώρος δαπέδου ανάλογα με το βάρος του**, ως ακολούθως:

Ζωντανό βάρος	Ελάχιστος ελεύθερος χώρος δαπέδου
Κάτω των 150 kg	1,5 m ²
Από 150 kg έως 220 kg	1,7 m ²
Άνω των 220 kg	1,8 m ²

5. Τα ζώα πρέπει να διαθέτουν **φυσικό ή τεχνητό φωτισμό**. Σε περίπτωση τεχνητού φωτισμού, αυτός πρέπει να είναι διάρκειας τουλάχιστον οκτώ ωρών ώστε να ισοδυναμεί με τη διάρκεια του φυσικού φωτισμού που συνήθως είναι διαθέσιμος από τις 9:00 π.μ. μέχρι τις 5:00 μ.μ.
6. Το **δάπεδο πρέπει να είναι κατάλληλο** για το μέγεθος και το βάρος των ζώων και να αποτελείται από ανθεκτική, επίπεδη και σταθερή επιφάνεια. Δεν πρέπει να είναι ολισθηρό ή ανώμαλο και να είναι κατασκευασμένο έτσι ώστε να μην προκαλεί τραυματισμό ή ταλαιπωρία στα μοσχάρια.
7. Ο χώρος στον οποίο ξαπλώνουν τα ζώα πρέπει να είναι άνετος, καθαρός και κατάλληλα αποστραγγιζόμενος. Για όλα τα μοσχάρια ηλικίας κάτω των δύο εβδομάδων πρέπει να προβλέπεται στρωμνή.
8. Οι χώροι, οι κλωβοί/διαμερίσματα, ο εξοπλισμός και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τα μοσχάρια πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται κατάλληλα ώστε να **προλαμβάνεται η αλληλομόλυνση** και η εμφάνιση οργανισμών που είναι φορείς ασθενειών.
9. **Τα κόπρανα, τα ούρα και τα υπολείμματα τροφής πρέπει να απομακρύνονται** όσο το δυνατό συχνότερα για να περιορίζεται η δυσοσμία και να αποφεύγεται η συγκέντρωση μυγών ή τρωκτικών.
10. Σε όλα τα μοσχάρια πρέπει να παρέχεται **τροφή τουλάχιστον δύο φορές την ημέρα**.

Σε περίπτωση που τα μοσχάρια σταβλίζονται ομαδικά και δεν τρέφονται κατά βούληση (ad libitum) ή με αυτόματο σύστημα τροφής, όλα τα μοσχάρια της ομάδας πρέπει να λαμβάνουν τροφή την ίδια ώρα.

11. Η τροφή πρέπει να περιλαμβάνει ικανοποιητική ποσότητα σιδήρου ώστε το επίπεδο της αιμοσφαιρίνης των μοσχαριών να φθάνει τουλάχιστον στα 4,5 mmol/l.
12. Μοσχάρια ηλικίας άνω των δυο εβδομάδων πρέπει να λαμβάνουν ημερησίως τουλάχιστον 50 γραμμάρια ινώδους ζωοτροφής (χονδροαλεσμένη τροφή με υψηλή περιεκτικότητα σε κυτταρίνη), αυξανόμενη σε 250 γραμμάρια ημερησίως για μοσχάρια ηλικίας από 8 έως 20 εβδομάδων.
13. Μετά την ηλικία των δύο εβδομάδων όλα τα μοσχάρια πρέπει να έχουν **καθημερινή πρόσβαση σε επαρκή ποσότητα κατάλληλου καθαρού νερού** ή να ικανοποιούν τις ανάγκες τους σε υγρά με άλλους τρόπους. Σε περίπτωση που ο καιρός είναι ζεστός ή τα ζώα είναι ασθενή πρέπει να υπάρχει συνεχής πρόσβαση σε νερό.
14. Τα μοσχάρια πρέπει να λαμβάνουν **πρωτόγαλα το συντομότερο δυνατό μετά τη γέννησή τους** και οπωσδήποτε εντός των έξι πρώτων ωρών της ζωής τους.

Απαγορεύσεις

1. Τα μοσχάρια **δεν πρέπει να περιορίζονται σε ατομικούς κλωβούς/διαμερίσματα** μετά την ηλικία των οκτώ εβδομάδων (δεν εφαρμόζεται σε εκμεταλλεύσεις με λιγότερα από έξι μοσχάρια).
2. Τα μοσχάρια **δεν πρέπει να φέρουν φίμωτρο**.
3. Τα μοσχάρια **δεν πρέπει να είναι δεμένα**, με εξαίρεση τα μοσχάρια που σταβλίζονται ομαδικά τα οποία είναι δυνατόν να είναι δεμένα για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τη μία ώρα κατά τον χρόνο ταΐσματος με γάλα ή υποκατάστατο γάλακτος. Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται σύστημα πρόσδεσης, αυτό δεν πρέπει να προκαλεί τραυματισμό ή πόνο στα μοσχάρια και πρέπει να επιθεωρείται τακτικά και να προσαρμόζεται κατάλληλα για να διασφαλίζεται η άνετη εφαρμογή. Κάθε σύστημα πρόσδεσης πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε να αποφεύγεται ο κίνδυνος στραγγαλισμού ή τραυματισμού και να επιτρέπει στο μοσχάρι να ξαπλώνει, να αναπαύεται, να σηκώνεται και να καθαρίζεται χωρίς δυσκολία.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

ΚΑΔ 12 Στοιχειώδεις κανόνες για την προστασία των χοίρων

Δράση/Θέμα: Κανονιστικές Απαιτήσεις Διαχείρισης προς την καλή μεταχείριση των χοίρων (Οδηγία 2008/120/ΕΚ του Συμβουλίου, Άρθρα 3 & 4)

Σκοπός: Οι κάτοχοι των ζώων έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα μέτρα για να εξασφαλίζουν την καλή διαβίωσή τους, να εξασφαλίζουν ώστε τα ζώα να μην υφίστανται κανένα περιττό πόνο, ταλαιπωρία ή τραυματισμό και να εξασφαλίζουν συνθήκες εκτροφής που να ικανοποιούν τις φυσιολογικές και εθολογικές ανάγκες (ανάγκες συμπεριφοράς) των ζώων.

Απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται στις χοιροτροφικές εκμεταλλεύσεις επιπρόσθετα στις γενικές απαιτήσεις που προβλέπονται για όλα τα ζώα εκτροφής (ΚΑΔ 13).

Απαιτήσεις

- Οι **χώροι σταβλισμού** πρέπει να είναι κατασκευασμένοι κατά τρόπο που επιτρέπουν στα ζώα:
  - να έχουν πρόσβαση σε ένα χώρο ανάπαυσης άνετο από φυσική και θερμική άποψη καθώς και κατάλληλα αποστραγγιζόμενο και καθαρό, ο οποίος επιτρέπει την κατάκλιση όλων των ζώων συγχρόνως,
  - να αναπαύονται και να σηκώνονται χωρίς δυσκολία, και
  - να βλέπουν άλλους χοίρους (ωστόσο κατά την εβδομάδα πριν από τον αναμενόμενο χρόνο τοκετού και κατά τη διάρκειά του, οι χοιρομητέρες και οι μικροί θηλυκοί χοίροι μπορεί να μην έρχονται σε οπτική επαφή με άλλα ζώα του ίδιου είδους).
- Τα **δάπεδα** πρέπει:
  - να είναι λεία όχι όμως ολισθηρά,
  - να αποστραγγίζονται ικανοποιητικά,
  - να είναι κατάλληλα για το μέγεθος και το βάρος των χοίρων, και
  - να αποτελούνται από ανθεκτική, επίπεδη και σταθερή επιφάνεια.
- Όταν χρησιμοποιούνται δοκιδωτά δάπεδα από σκυρόδεμα για χοίρους που σταβλίζονται ομαδικά, αυτά πρέπει να έχουν το ακόλουθο πλάτος ανοιγμάτων και πλάτος δοκίδας:

Κατηγορία χοίρων	Μέγιστο πλάτος ανοιγμάτων	Ελάχιστο πλάτος δοκίδας
Χοιρίδια	11 mm	50 mm
Απογαλακτισμένοι χοίροι	14 mm	50 mm
Χοίροι παραγωγής	18 mm	80 mm
Μικροί θηλυκοί χοίροι	20 mm	80 mm
Χοιρομητέρες	20 mm	80 mm

- Όλοι οι χοίροι, ανεξαρτήτως της κατηγορίας τους, πρέπει να έχουν συνεχή πρόσβαση σε **υλικό για απασχόληση** όπως στρωμνή, άχυρα, ξύλο, πριονίδι, κοπρόχυμα μανιταριών, τύρφη ή μείγμα των υλικών αυτών, τα οποία δεν πρέπει να θέτουν σε κίνδυνο την υγεία των ζώων. Στο τμήμα του κτηρίου όπου σταβλίζονται οι χοίροι πρέπει να αποφεύγονται οι συνεχείς θόρυβοι που φθάνουν τα 85 dBA (μονάδα μέτρησης ήχου), καθώς και κάθε διαρκής ή αιφνίδιος θόρυβος.
- Οι χοίροι πρέπει να είναι εκτεθειμένοι σε φως έντασης τουλάχιστον 40 lux (μονάδα μέτρησης φωτός) επί οκτώ ώρες την ημέρα τουλάχιστον.
- Σε όλους τους χοίρους πρέπει να παρέχεται **τροφή τουλάχιστον μία φορά την ημέρα**. Σε περίπτωση που οι χοίροι τρέφονται ομαδικά και όχι κατά βούληση (ad libitum) ή με αυτόματο σύστημα τροφογίας των ζώων μεμονωμένα, όλοι οι χοίροι της ομάδας πρέπει να λαμβάνουν τροφή την ίδια ώρα.
- Όλοι οι χοίροι ηλικίας άνω των δύο εβδομάδων πρέπει να έχουν διαρκώς πρόσβαση σε **επαρκή ποσότητα κατάλληλου καθαρού νερού**.

Ειδικές απαιτήσεις για τις διάφορες κατηγορίες χοίρων

A. Κάπροι αναπαραγωγής:

1. Τα διαμερίσματα για τους κάπρους πρέπει να είναι τοποθετημένα και κατασκευασμένα με τρόπο που να επιτρέπει στους κάπρους να γυρίζουν, να αντιλαμβάνονται τον γρυλισμό, την οσμή και την παρουσία των άλλων ζώων.
2. Τα διαμερίσματα για τους κάπρους πρέπει να έχουν ελάχιστη ελεύθερη επιφάνεια δαπέδου 6 m². Εφόσον, όμως, χρησιμοποιούνται και για την οχεία πρέπει να είναι τουλάχιστον 10 m² και να είναι ελεύθερα από κάθε εμπόδιο.

B. Χοιρομητέρες (θηλυκοί χοίροι μετά τον πρώτο τοκετό) και μικροί θηλυκοί χοίροι (θηλυκοί χοίροι μετά την εφηβεία και πριν τον πρώτο τοκετό):

1. Οι χοιρομητέρες και οι μικροί θηλυκοί χοίροι πρέπει να σταβλίζονται ομαδικά για την περίοδο που αρχίζει τέσσερις εβδομάδες μετά την οχεία και λήγει μια εβδομάδα πριν την αναμενόμενη ημερομηνία τοκετού.
Ο ελάχιστος συνολικός ελεύθερος χώρος δαπέδου που διαθέτει κάθε μικρός θηλυκός χοίρος πρέπει να είναι 1,64 m² και κάθε χοιρομητέρα 2,25 m².
2. Όταν τα ζώα σταβλίζονται σε ομάδες μικρότερες των έξι, ο ελεύθερος χώρος δαπέδου πρέπει να αυξάνεται κατά 10%, ενώ όταν σταβλίζονται σε ομάδες των 40 ή περισσότερων ζώων, ο ελεύθερος χώρος δαπέδου δύναται να μειώνεται κατά 10%.

Μέρος της επιφάνειας του συνολικού ελεύθερου χώρου δαπέδου πρέπει να είναι ενιαίο δάπεδο:

- τουλάχιστον 0,95 m² για κάθε μικρό θηλυκό χοίρο,
  - τουλάχιστον 1,3 m² για κάθε χοιρομητέρα, ενώ
  - 15% το μέγιστο, του ενιαίου δαπέδου προορίζεται για τα ανοίγματα αποχέτευσης.
3. Ο στάβλος στον οποίο εκτρέφεται η ομάδα πρέπει να έχει πλευρές μήκους μεγαλύτερου από 2,8 m. Σε περίπτωση που τα ζώα σταβλίζονται σε ομάδες μικρότερες των έξι ο στάβλος πρέπει να έχει πλευρές μήκους μεγαλύτερου από 2,4 m (δεν εφαρμόζεται σε εκμεταλλεύσεις με λιγότερες από δέκα χοιρομητέρες).
  4. Κατά τον ομαδικό σταβλισμό πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για ελαχιστοποίηση της επιθετικής συμπεριφοράς και την αποφυγή συγκρούσεων και τραυματισμών.
  5. Σε εκμεταλλεύσεις όπου διατηρούνται λιγότερες από δέκα χοιρομητέρες, οι χοιρομητέρες και οι μικροί θηλυκοί χοίροι μετά την οχεία μπορούν να συντηρούνται σε ατομικές θέσεις καθ' όλη τη διάρκεια της κύησης, νοουμένου ότι μπορούν να στρέφουν το σώμα τους με ευχέρεια.
  6. Οι κυοφορούσες χοιρομητέρες και οι μικροί θηλυκοί χοίροι:
    - Εφόσον χρειάζεται, υποβάλλονται σε θεραπεία κατά των εξωτερικών και εσωτερικών παρασίτων και καθαρίζονται προτού τοποθετηθούν στον χώρο τοκετού.
    - Κατά την εβδομάδα πριν τον αναμενόμενο τοκετό, τους παρέχεται σε επαρκή ποσότητα κατάλληλο υλικό για κατασκευή φωλιάς, εκτός αν αυτό είναι τεχνικώς αδύνατο για το σύστημα κοπριάς που χρησιμοποιείται στη μονάδα.
    - Πίσω από τη χοιρομητέρα ή τον μικρό θηλυκό χοίρο πρέπει να διαμορφώνεται χώρος για τη διευκόλυνση του τοκετού.
    - Τα διαμερίσματα τοκετού, όπου οι χοιρομητέρες μπορούν να κινούνται ελεύθερα, πρέπει να φέρουν εξοπλισμό προστασίας των χοιριδίων όπως κιγκλιδώματα.
    - Οι χοιρομητέρες και οι μικροί θηλυκοί χοίροι που σταβλίζονται ομαδικά πρέπει να σιτίζονται με σύστημα που εξασφαλίζει ότι κάθε ζώο μπορεί να έχει αρκετή τροφή, ακόμη και αν είναι παρόντα και άλλα ζώα που διεκδικούν τροφή.
    - Σε όλες τις κυοφορούσες στέρφες χοιρομητέρες και τους μικρούς θηλυκούς χοίρους πρέπει να χορηγείται επαρκής ποσότητα ογκώδους τροφής ή τροφής πλούσιας σε ίνες, καθώς και τροφή υψηλής θερμιδικής αξίας.

Γ. Χοιρίδια στους θαλάμους τοκετού (χοίροι από τη γέννησή τους μέχρι τον απογαλακτισμό):

- Ένα τμήμα του συνολικού δαπέδου πρέπει να έχει επαρκείς διαστάσεις για να παρέχει τη δυνατότητα στα ζώα να αναπαύονται συγχρόνως, να είναι αρκετά ανθεκτικό ή να καλύπτεται από χαλί ή να έχει μια στρωμένη από άχυρο ή οποιοδήποτε άλλο κατάλληλο υλικό. Στην περίπτωση που χρησιμοποιείται ειδικός κλωβός τοκετού, τα χοιρίδια πρέπει να έχουν επαρκή χώρο ώστε να μπορούν να θηλάζουν χωρίς δυσκολία.
- Τα χοιρίδια δεν απογαλακίζονται πριν από την ηλικία των 28 ημερών, εκτός εάν έτσι επηρεάζονται αρνητικώς οι συνθήκες διαβίωσης ή η υγεία της μητέρας ή των χοιριδίων. Μπορούν, όμως, να απογαλακτιστούν μέχρι επτά ημέρες νωρίτερα εάν θα μετακινηθούν σε ειδικούς στεγασμένους χώρους οι οποίοι είναι διαχωρισμένοι από τους χώρους διαβίωσης των χοιρομητέρων και οι οποίοι έχουν εκκενωθεί, καθαριστεί και απολυμανθεί πριν από την είσοδο της νέας ομάδας χοιριδίων.

Δ. Απογαλακτισμένα χοιρίδια (χοίροι από τον απογαλακτισμό μέχρι την ηλικία των 10 εβδομάδων) **και χοίροι παραγωγής** (χοίροι από την ηλικία των 10 εβδομάδων μέχρι την αναπαραγωγή ή τη σφαγή):

- Κάθε απογαλακτισμένος χοίρος ή χοίρος παραγωγής που σταβλίζεται ομαδικά πρέπει να έχει στη διάθεσή του ελεύθερο χώρο δαπέδου ανάλογα με το βάρος του, ως εξής:

Ζωντανό βάρος	Ελάχιστος ελεύθερος χώρος δαπέδου
Μέχρι 10 kg	0,15 m ²
Άνω των 10 μέχρι 20 kg	0,20 m ²
Άνω των 20 μέχρι 30 kg	0,30 m ²
Άνω των 30 μέχρι 50 kg	0,40 m ²
Άνω των 50 μέχρι 85 kg	0,55 m ²
Άνω των 85 μέχρι 110 kg	0,65 m ²
Άνω των 110 kg	1 m ²

- Οι χοίροι πρέπει να εκτρέφονται σε όσο το δυνατόν περισσότερο ομοιογενείς ομάδες. Αν πρέπει να αναμειχθούν χοίροι ασυμβίβαστων κατηγοριών, αυτό θα πρέπει να γίνεται σε όσο το δυνατόν νεαρότερη ηλικία και κατά προτίμηση πριν ή μέχρι μία εβδομάδα μετά από τον απογαλακτισμό. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να παρέχεται η ευχέρεια στους χοίρους να αποφεύγουν και να κρύβονται από άλλους χοίρους.
- Σε περίπτωση που παρουσιαστούν συμπτώματα σοβαρών συγκρούσεων, πρέπει να διερευνώνται αμέσως τα αίτια και να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα.
- Τα ζώα που κινδυνεύουν ή εκείνα που επιδεικνύουν ιδιαίτερη επιθετικότητα πρέπει να απομονώνονται από την ομάδα.
- Η χρήση ηρεμιστικών φαρμάκων για διευκόλυνση της ανάμειξης διαφόρων κατηγοριών χοίρων πρέπει να περιορίζεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μόνον αφού ζητηθεί η γνώμη κτηνιάτρου.

Απαγορεύσεις

1. Απαγορεύεται η **πρόσδεση των χοιρομητέρων** και των μικρών θηλυκών χοίρων.
2. Απαγορεύονται **οι επεμβάσεις που πραγματοποιούνται για σκοπούς άλλους εκτός από θεραπευτικούς ή διαγνωστικούς ή για την αναγνώριση των χοίρων** σύμφωνα με τη σχετική ισχύουσα νομοθεσία, και έχουν ως αποτέλεσμα τη βλάβη ή την απώλεια ενός ευαίσθητου μέρους του σώματος ή την αλλοίωση της διάταξης των οστών.

Εξαιρούνται οι ακόλουθες επεμβάσεις:

- Ομοιόμορφη μείωση των γωνιακών οδόντων των χοιριδίων με τρόχισμα ή περικοπή εντός επτά ημερών από τη γέννησή τους, το οποίο θα πρέπει να αφήνει μια λεία και ακέραια επιφάνεια.
- Βράχυνση χαυλιόδοντων των κάπρων εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την πρόληψη του τραυματισμού άλλων ζώων ή για λόγους ασφάλειας.

- Τοποθέτηση ρινικών κρίκων (μόνο στα συστήματα ελεύθερης εκτροφής).
- Μερική αποκοπή της ουράς.
- Ευνουχισμός αρσενικών χοίρων με άλλα μέσα εκτός της ρήξης των ιστών.

Οι διαδικασίες αυτές διενεργούνται μόνο από κτηνίατρο ή κατάλληλα καταρτισμένο άτομο, με πείρα στην εκτέλεση των εφαρμοζόμενων πρακτικών, με τα κατάλληλα μέσα και με καλές συνθήκες υγιεινής.

Εφόσον ο ευνουχισμός ή η αποκοπή της ουράς πραγματοποιούνται μετά από την έβδομη ημέρα από τη γέννηση, αυτό πρέπει να διενεργείται μόνο από κτηνίατρο, χρησιμοποιώντας αναισθητικό και παρατεταμένη χορήγηση παυσίπων.

Η αποκοπή της ουράς ή η μείωση των γωνιακών οδόντων των χοιριδίων δεν πρέπει να αποτελεί πάγια τακτική, αλλά να διενεργείται μόνον εφόσον υπάρχουν αποδείξεις ότι υπέστησαν κακώσεις οι μαστοί των χοιρομητέρων ή τα αυτιά ή οι ουρές άλλων χοίρων. Πριν από τη διενέργειά τους πρέπει να λαμβάνονται άλλα μέτρα για την πρόληψη του δαγκώματος της ουράς και άλλων διαταραχών συμπεριφοράς, λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον και την πυκνότητα του πληθυσμού. Σε περίπτωση που απαιτείται, πρέπει να τροποποιούνται οι συνθήκες περιβάλλοντος ή τα συστήματα διαχείρισης εφόσον δεν είναι κατάλληλα.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

ΚΑΔ 13 Προστασία των ζώων στα εκτροφεία

Δράση/Θέμα: Απαιτήσεις που πρέπει να πληρούνται σε όλα τα εκτροφεία/εκμεταλλεύσεις όπου εκτρέφονται ή κρατούνται ζώα για την παραγωγή τροφίμων, ερίου (μαλλιού), δέρματος ή γούνας ή για άλλους σκοπούς γεωργικής εκμετάλλευσης (Οδηγία 98/58/ΕΚ του Συμβουλίου, Άρθρο 4).

Σκοπός: Οι κάτοχοι των ζώων έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα μέτρα για να εξασφαλίζουν την καλή διαβίωσή τους, να εξασφαλίζουν ώστε τα ζώα να μην υφίστανται κανένα περιττό πόνο, ταλαιπωρία ή τραυματισμό και να εξασφαλίζουν συνθήκες εκτροφής που να ικανοποιούν τις φυσιολογικές και εθολογικές ανάγκες (ανάγκες συμπεριφοράς) των ζώων.

Απαιτήσεις

1. Προσωπικό

Η φροντίδα των ζώων πρέπει να γίνεται από επαρκή αριθμό προσώπων με κατάλληλες γνώσεις, ικανότητες και επαγγελματικά προσόντα.

2. Επιθεώρηση

- Πρέπει να πραγματοποιείται επιθεώρηση των ζώων τουλάχιστον μια φορά την ημέρα.
- Πρέπει να υπάρχει κατάλληλος φωτισμός, σταθερός ή κινητός, ώστε τα ζώα να είναι δυνατό να επιθεωρούνται διεξοδικά ανά πάσα στιγμή.
- Σε κάθε ζώο που φαίνεται ασθενές ή τραυματισμένο πρέπει να παρέχεται κατάλληλη φροντίδα χωρίς καθυστέρηση, και εάν δεν αντιδρά θετικά πρέπει να λαμβάνεται συμβουλή από κτηνίατρο.
- Εάν χρειάζεται, τα ασθενή ή τραυματισμένα ζώα απομονώνονται σε κατάλληλο χώρο με στεγνή αναπαυτική στρωμή.

3. Τήρηση μητρών

Ο ιδιοκτήτης ή ο κάτοχος των ζώων τηρεί μητρώο στο οποίο καταχωρούνται:

- κάθε χορηγηθείσα κτηνιατρικοφαρμακευτική αγωγή, και
- οι θάνατοι των ζώων που διαπιστώνονται σε κάθε επιθεώρηση.

Τα μητρώα φυλάσσονται για περίοδο τριών χρόνων και τίθενται στη διάθεση της αρμόδιας Αρχής κατά τη διάρκεια των επιθεωρήσεων ή όποτε ζητηθεί.

4. Ελευθερία κινήσεων

- Η ελευθερία κινήσεων που χρειάζεται κάθε ζώο δεν πρέπει να παρεμποδίζεται ώστε να προκαλείται περιττή ταλαιπωρία ή τραυματισμός.
- Σε περίπτωση που τα ζώα είναι δεμένα ή περιορισμένα, πρέπει να κρατούνται σε κατάλληλο για τις φυσιολογικές και εθολογικές τους ανάγκες χώρο.

5. Κτήρια και χώροι σταβλισμού

- Τα υλικά κατασκευής του χώρου σταβλισμού και ο εξοπλισμός με τα οποία μπορούν να έρθουν σε επαφή τα ζώα δεν πρέπει να είναι επιβλαβή για τα ζώα και πρέπει να μπορούν να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται διεξοδικά.
- Οι χώροι σταβλισμού και τα σημεία πρόσδεσης πρέπει να κατασκευάζονται και να συντηρούνται ώστε να μην υπάρχουν αιχμές ή προεξοχές που μπορεί να τραυματίσουν τα ζώα.
- Η κυκλοφορία του αέρα, τα επίπεδα σκόνης, η θερμοκρασία, η σχετική υγρασία του αέρα και οι συγκεντρώσεις αερίων πρέπει να βρίσκονται σε όρια τα οποία δεν βλάπτουν τα ζώα.
- Τα ζώα που εκτρέφονται μέσα σε κτήρια δεν πρέπει να βρίσκονται συνεχώς στο σκοτάδι ούτε να εκτίθενται χωρίς διακοπή σε συνεχή τεχνητό φωτισμό. Όταν ο φυσικός φωτισμός είναι ανεπαρκής ώστε να ικανοποιούνται οι φυσιολογικές και εθολογικές ανάγκες των ζώων, πρέπει να παρέχεται κατάλληλος τεχνητός φωτισμός.

6. Ζώα που εκτρέφονται εκτός κτηρίων

Τα ζώα πρέπει να προστατεύονται, στον βαθμό που είναι αναγκαίο και δυνατό, από τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες, τους θηρευτές και τους κινδύνους για την υγεία τους.

7. Αυτόματος ή μηχανικός εξοπλισμός

- Κάθε αυτόματος ή μηχανικός εξοπλισμός που είναι απαραίτητος για την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων πρέπει να επιθεωρείται τουλάχιστον μία φορά την ημέρα. Σε περίπτωση βλάβης, αυτή πρέπει να επιδιορθώνεται αμέσως ή, όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, να λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για να προστατεύεται η υγεία και η καλή διαβίωση των ζώων.
- Όταν η υγεία και η καλή διαβίωση των ζώων εξαρτώνται από σύστημα τεχνητού εξαερισμού, πρέπει να προβλέπεται:
  - (α) εφεδρικό σύστημα εξαερισμού (είτε αυτόματο είτε όχι), ώστε σε περίπτωση βλάβης του κύριου συστήματος να διατηρείται η υγεία και οι καλές συνθήκες διαβίωσης των ζώων, και
  - (β) σύστημα συναγερμού που να προειδοποιεί για τη βλάβη.
- Το σύστημα συναγερμού και το εφεδρικό σύστημα εξαερισμού πρέπει να ελέγχονται τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.

8. Τροφή, νερό και χορήγηση άλλων ουσιών

- Σε όλα τα ζώα πρέπει να παρέχεται επαρκής ποσότητα κατάλληλης τροφής προσαρμοσμένης στην ηλικία και το είδος τους και που ικανοποιεί τις διατροφικές τους ανάγκες ώστε να διατηρείται η καλή υγεία τους.
- Η συχνότητα παροχής της τροφής πρέπει να είναι ανάλογη των φυσιολογικών αναγκών των ζώων.
- Πρέπει να υπάρχει πρόσβαση των ζώων σε επαρκή ποσότητα κατάλληλου καθαρού νερού ή ικανοποίηση των αναγκών τους σε υγρά με άλλους τρόπους.
- Η εγκατάσταση παροχής τροφής και νερού πρέπει να σχεδιάζεται, να κατασκευάζεται, να τοποθετείται και να συντηρείται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να περιορίζεται στο ελάχιστο ο κίνδυνος μόλυνσης της τροφής ή του νερού των ζώων καθώς και τα αρνητικά αποτελέσματα που δυνατό να προκύψουν από τον ανταγωνισμό μεταξύ των ζώων.

Απαγορεύσεις

1. Τα ζώα δεν πρέπει να λαμβάνουν τροφή και υγρά τα οποία ενδέχεται να προκαλέσουν, είτε λόγω των ουσιών που περιέχουν είτε λόγω του τρόπου που χορηγούνται, περιττή ταλαιπωρία ή βλάβη σε αυτά.
2. **Δεν πρέπει να χορηγείται στα ζώα καμία άλλη ουσία εκτός από αυτές που χορηγούνται για θεραπευτικούς, προφυλακτικούς ή ζωοτεχνικούς σκοπούς**, εκτός αν έχει αποδειχθεί από επιστημονικές μελέτες για τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων ή έχει διαπιστωθεί από την πείρα που αποκτήθηκε ότι η ουσία δεν είναι επιβλαβής για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων.
3. **Απαγορεύεται η χειρουργική επέμβαση για τον σκοπό αλλαγής της εξωτερικής εμφάνισης ζώου ή για άλλους μη θεραπευτικούς σκοπούς** (ιδιαίτερα η αποκοπή ουρών και αυτιών και η αφαίρεση των φωνητικών χορδών, των νυχιών και των δοντιών των ζώων) εκτός:
  - (i) από τις περιπτώσεις που ο κτηνίατρος θεωρεί τις μη θεραπευτικές διαδικασίες αναγκαίες είτε για κτηνιατρικούς λόγους είτε προς όφελος οποιουδήποτε συγκεκριμένου ζώου και το τεκμηριώσει γραπτώς, και ο ιδιοκτήτης ή/και κάτοχος ζώου έχει στην κατοχή του την εν λόγω τεκμηρίωση, ή
  - (ii) για παρεμπόδιση αναπαραγωγής.
4. Απαγορεύεται η χρήση φυσικών ή τεχνητών μεθόδων εκτροφής οι οποίες προκαλούν υπερβολική ταλαιπωρία ή βλάβη στα ζώα.
5. Τα ζώα δεν πρέπει να περιορίζονται σε εκτροφείο εάν δεν είναι δυνατόν να αναμένεται ευλόγως, βάσει του γονότυπου ή του φαινοτύπου τους, ότι αυτό δεν θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία ή την καλή διαβίωσή τους.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, Επαρχιακά Κτηνιατρικά Γραφεία

Ιστοσελίδα: <http://www.moa.gov.cy/moa/vs>

<http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Για τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των Επαρχιακών Κτηνιατρικών Γραφείων, παρακαλώ δείτε τα Στοιχεία επικοινωνίας στη σελ. 42.

ΚΑΔ 10 Περιορισμοί στη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Δράση/Θέμα: Υποχρεώσεις πολλαπλής συμμόρφωσης σε σχέση με τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων (Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009, Άρθρο 55).

Σκοπός: Ο καθορισμός των ελάχιστων υποχρεώσεων που έχουν οι λήπτες των άμεσων ενισχύσεων σε σχέση με τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων όπως αυτές πηγάζουν από την κοινοτική νομοθεσία.

Απαιτήσεις

1. **Τήρηση αρχείου με τις εφαρμογές φυτοπροστατευτικών προϊόντων** στο οποίο να καταγράφονται τουλάχιστον το εμπορικό όνομα, η καλλιέργεια στην οποία έγινε η εφαρμογή, η δόση της εφαρμογής, ο χρόνος κατά τον οποίο έγινε η εφαρμογή και η περιοχή (έκταση) στην οποία έγινε η εφαρμογή. Το αρχείο θα πρέπει να τηρείται για τουλάχιστον τρία χρόνια.
2. Θα πρέπει να **εφαρμόζονται οι οδηγίες της σήμανσης** κάθε φυτοπροστατευτικού προϊόντος ιδιαίτερα σε σχέση με:
  - τις καλλιέργειες όπου αυτό μπορεί να χρησιμοποιείται,
  - τη δοσολογία,
  - τον αριθμό εφαρμογών κατά έτος / καλλιεργητική περίοδο,
  - το χρονικό διάστημα μεταξύ των εφαρμογών,
  - τον χρόνο ασφάλειας,
  - τα μέτρα ατομικής προστασίας (π.χ. μάσκα, γάντια, προστατευτικά ρούχα, μπότες),
  - τα μέτρα ασφάλειας και περιορισμού των κινδύνων (π.χ. ασφαλής φύλαξη σκευασμάτων, αψέκαστη ζώνη προστασίας),
  - τις οδηγίες για την ασφαλή απόσυρση της συσκευασίας (δηλαδή τριπλό ξέπλυμα, καταστροφή συσκευασίας),

Οι γεωργοί θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι μετέχουν στο *Πρόγραμμα διαχείρισης των άδειων συσκευασιών φυτοπροστατευτικών προϊόντων που είναι σε υγρή μορφή* και να παρουσιάζουν τις σχετικές αποδείξεις παραλαβής των άδειων συσκευασιών.
3. Θα πρέπει να αποθηκεύονται ή να κατέχονται μόνο αδειοδοτημένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.
4. Θα πρέπει να αποθηκεύονται ή να κατέχονται μόνο φυτοπροστατευτικά προϊόντα που είναι αδειοδοτημένα για χρήση στις φυτείες που καλλιεργούνται.

Για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση:

Κλάδος Ελέγχου Αγροχημικών, Τμήμα Γεωργίας

Τηλ.: 22408642, 22408643

Ιστοσελίδα: www.moa.gov.cy/da, <http://www.moa.gov.cy/moa/crosscompliance/crosscompl.nsf>

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: agrochemicals@da.moa.gov.cy

Στοιχεία επικοινωνίας

Επαρχιακά Γραφεία Τμήματος Γεωργίας

Γεωργικό Γραφείο	Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο	Τηλέφωνο
Λευκωσίας	dagrinicosia@da.moa.gov.cy	22819704
Λεμεσού	dagrilimassol@da.moa.gov.cy	25803900
Λάρνακας	dagrilarnaca@da.moa.gov.cy	24202840
Αμμοχώστου	dagrifamagusta@da.moa.gov.cy	23812130
Πάφου	dagripafos@da.moa.gov.cy	26804596
Πιτσιλίας	dagripitsilia@da.moa.gov.cy	25874031
Πόλης Χρυσοχούς	dagripafos@da.moa.gov.cy	26321531

Επαρχιακά Γραφεία Κτηνιατρικών Υπηρεσιών

Επαρχία	Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο	Τηλέφωνο
Λευκωσία	dvs.lefkosia@vs.moa.gov.cy	22805241
Λάρνακα	dvs.larnaca@vs.moa.gov.cy	24821275/6
Αμμόχωστος	dvs.ammochoostos@vs.moa.gov.cy	24824555
Λεμεσός	dvs.lemesos@vs.moa.gov.cy	25819512
Πάφος	dvs.paphos@vs.moa.gov.cy	26821260

Παράρτημα 1: Χημικές αναλύσεις

Ανάλυση νερού όσον αφορά το άζωτο πρέπει να γίνεται κάθε τρία χρόνια. Εάν το νερό που χρησιμοποιείται για άρδευση προέρχεται από κυβερνητικό υδατικό έργο ή από σταθμό βιολογικού καθαρισμού, τότε θα χρησιμοποιούνται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του νερού που γίνεται από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων.

Ανάλυση εδάφους πρέπει να γίνεται κάθε δύο χρόνια για τις δενδρώδεις καλλιέργειες και τα σιτηρά και κάθε χρόνο για τις ετήσιες καλλιέργειες που έχουν μεγάλες αζωτούχες ανάγκες (λαχανικά). Η ανάλυση πρέπει να γίνεται πριν τη φύτευση ή τη σπορά. Σε περίπτωση γειτονικών τεμαχίων ή τεμαχίων στην ίδια περιοχή με ίδιους τύπους εδαφών με ίδιες ή όμοιες καλλιέργειες οι οποίες είχαν την ίδια λιπαντική πρακτική, να γίνεται ομαδοποίηση των τεμαχίων σε ένα δείγμα εδάφους έτσι ώστε να γίνεται μόνο μία ανάλυση εδάφους.

Οι δειγματοληψίες πρέπει να γίνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται **αντιπροσωπευτικό δείγμα**. Για δειγματοληψίες εδάφους πρέπει να λαμβάνεται δείγμα σε βάθος μέχρι 30 εκατοστά από διάφορα σημεία του τεμαχίου (τουλάχιστο 8 ανά δεκάριο) και τα οποία να αναμειγνύονται επαρκώς έτσι ώστε να συλλέγεται συνολική ποσότητα τουλάχιστον 2 κιλών. Η δειγματοληψία πρέπει να γίνεται από ιδιώτες γεωπόνους ή αρμόδιους λειτουργούς του Τμήματος Γεωργίας.

Όλες οι χημικές αναλύσεις πρέπει να διεξάγονται από εργαστήρια τα οποία εφαρμόζουν σύστημα ποιότητας.

Εάν το τεμάχιο δεν είναι ομοιόμορφο (τεμάχια με ίδιους τύπους εδαφών, ίδιες καλλιέργειες και στα οποία έχει ακολουθηθεί η ίδια λιπαντική αγωγή) ή η έκταση είναι μεγάλη ή συνυπάρχουν διάφορες φυτείες, τότε θα πρέπει να γίνονται περισσότερες αναλύσεις εδάφους.

Κατά τη δειγματοληψία δεν πρέπει να επιλέγονται μέρη του τεμαχίου που είναι δυνατόν να επηρεάζονται από διάφορους εξωγενείς παράγοντες όπως διάβρωση ή πρόσφατη επιχωμάτωση.

Όταν εφαρμόζεται υδρολίπανση, οι δειγματοληψίες διενεργούνται στο ενδιάμεσο δύο λιπάνσεων.

Παράρτημα 2: Ανάγκες καλλιεργειών σε άζωτο

Φυτεία	Ανάγκες της φυτείας σε άζωτο (Kg/δεκ.)	Μέση παραγωγή (kg/δεκ.)	Ανάγκες σε νερό (m ³ /δεκ.)	Αποδεκτοί τρόποι λίπανσης	Διευκρινίσεις
ΠΑΤΑΤΕΣ	9,1 (κόνδυλοι) 14,5 (φύλλωμα)	3.500	300	Λόγω της βρόχινης περιόδου κατά την οποία αναπτύσσονται, η μισή ποσότητα του αζωτούχου λιπάσματος πρέπει να ενσωματώνεται στο έδαφος με τη φύτευση, αποφεύγοντας έτσι την έκπλυσή του σε περιπτώση μεγάλης βροχόπτωσης.	Σε όλες τις περιπτώσεις, η μορφή του αζώτου που πρέπει να χρησιμοποιείται με τη φύτευση των πατατών είναι η αμμωνιακή ή άλλη μορφή βραδείας απελευθέρωσης του αζώτου, με σκοπό τη μείωση του κινδύνου έκπλυσης του αζώτου στα βαθύτερα στρώματα. Για την επιφανειακή λίπανση των πατατοφυτειών πρέπει να χρησιμοποιείται νιτρική αμμωνία. Σε περίπτωση άρδευσης με ψεκαστήρες νερού, η λίπανση πρέπει να σταματά 30-35 ημέρες πριν από τη συγκομιδή.
Χειμερινές	7,8 (κόνδυλοι) 12,4 (φύλλωμα)	3.000	300	Τα 2/3 της ποσότητας του αζώτου να ενσωματώνονται στο έδαφος με τη φύτευση.	

ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ								
Γκρέιπφρουτ	17	3.500	800					Έως και τα $\frac{2}{3}$ του αζώτου μπορούν να εφαρμόζονται στο τέλος του χειμώνα ή χωρίς την άνοιξη υπό μορφή θειικής αμμωνίας, και η υπόλοιπη ποσότητα σε δύο – τρεις δόσεις (νιτρική αμμωνία, ουρία κ.λπ.) Στην περίπτωση που εφαρμόζεται η υδρολίπανση, η λίπανση αρχίζει με την έναρξη της άρδευσης και σταματά στα μέσα Οκτωβρίου.
Λεμονιές	31	4.000	800					
Μανταρινιές	15	3.000	800					
Πορτοκαλιές	23	3.500	800					
ΣΠΗΡΑ								
Σπύρι	10,5	300 (για σπόρο) 500 (για άχυρο)						Πρέπει να γίνεται ενσωμάτωση ολόκληρης της ποσότητας στο έδαφος με τη σπορά υπό αμμωνιακή μορφή. Στις περιπτώσεις όπου γίνεται επιφανειακή λίπανση κατά την περίοδο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου, τότε η ποσότητα του αζώτου που τοποθετείται με τη σπορά μειώνεται κατά 2-3 κιλά.
Κριθάρι	7,1	250 (για σπόρο) 417 (για άχυρο)						
Καλαμπόκι	13,6 (για καρπό) 23,8 (χλωρό)	600 7.000						
ΦΥΛΛΟΒΟΛΑ								
Αμυγδαλιές	23,4	350	355					Έως και το $\frac{1}{2}$ του αζώτου πρέπει να εφαρμόζεται τέλος του χειμώνα ή χωρίς την άνοιξη υπό μορφή θειικής αμμωνίας, και η υπόλοιπη ποσότητα σε 2-3 δόσεις (νιτρική αμμωνία, ουρία κ.λπ.) ξεκινώντας από το τέλος της άνοιξης μέχρι και το καλοκαίρι. Τονίζεται ότι απαγορεύεται η εφαρμογή λιπασμάτων από 1η Νοεμβρίου έως 31η Ιανουαρίου.
Πιστακιές	30	400	355					Στην περίπτωση που εφαρμόζεται η υδρολίπανση αρχίζει με την έναρξη της άρδευσης και τελειώνει περί το τέλος Σεπτεμβρίου.
Καρυδιές (πέκαν)	25	400	995					
Δαμοσκηνιές	30	2.400	683 ορεινή 820 πεδινή					
Χρυσομηλιές	30	2.600	683 ορεινή 820 πεδινή					

Ροδακινιές	45	2.400	683 ορεινή 820 πεδινή			
Κερασιές	16	2.000	683 ορεινή 820 πεδινή			
Αχλαδιές	24	2.600	683 ορεινή 820 πεδινή			
Μηλιές	28	2.400	683 ορεινή 820 πεδινή			
ΑΜΠΕΛΙΑ						
Οινοποιήσιμα	10,8	1.200	ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΡΔΕΥΣΗ			Η λίπανση εφαρμόζεται αργά τον χειμώνα ή νωρίς την άνοιξη υπό μορφή αμμωνιακή. Σε επικλινή εδάφη, η λίπανση πρέπει να εφαρμόζεται σε δύο δόσεις.
Αρδευόμενα	19	2.500	306			
ΛΑΧΑΝΙΚΑ						
Μαρούλι	7,7	2.250 (9.000 δέσμες)	336			Η ποσότητα του αζώτου που χορηγείται πρέπει να είναι ανάλογη με τη διάρκεια και τις ανάγκες της καλλιέργειας.
Σπανάκι	14,3	2.860	366			
Καρότο	7,2 (ρίζωμα) 5,85 (φύλλωμα)	4.500	420			Στη βασική λίπανση χρησιμοποιείται αμμωνιακή ή οποιαδήποτε άλλη μορφή αζώτου βραδείας απελευθέρωσης και δεν πρέπει να ξεπερνά το 1/3 της ολικής ποσότητας. Η υπόλοιπη ποσότητα πρέπει να δίνεται σε 3-4 δόσεις ή μέσω Βελτιωμένων Συστημάτων Άρδευσης (Β.Σ.Α.)
Κρεμμύδι	14,4	4.500	360			
Καρπούζι (τούνελ)	10,1	4.500	522			
Καρπούζι (ανοιχτή)	13,5	6.000	510			
Πεπόνι (τούνελ)	9	3.000	222			
Πεπόνι (ανοιχτή)	10,5	3.500	520			

Αγγουράκι (θερμιοκηπίου)	29	13.000	578				
Αγγουράκι (ανοιχτή)	6,9	3.000	476				
Ντομάτα (θερμιοκηπίου)	25,2 (καρποί) 20,2 (στελέχη)	18.000	743				
Ντομάτα (τούνελ)	7 (καρποί) 5,6 (στελέχη)	5.000	462				
Ντομάτα (ανοιχτή)	6,3 (καρποί) 5 (στελέχη)	4.500	654				
Φασόλι	10 (καρποί) 16,2 (ολόκληρο το φυτό)	2.700	610				
ΑΒΟΚΑΝΤΟ							
Αβοκάντο	40	1.100	800				
ΜΗΔΙΚΗ (ΤΡΙΦΥΛΛΙ)							
1ο έτος	47	2.000	1.350				
2ο- 4ο έτος	75,2	3.200					

ΕΛΙΕΣ						Στην περίπτωση που εφαρμόζεται η υδρολίπανση, αρχίζει με την έναρξη της άρδευσης και τελειώνει περί το τέλος Σεπτεμβρίου.
ΕΛΙΕΣ	16	1.800	430			Το ½ του αζώτου να δίνεται τέλος του χειμώνα υπό μορφή θειικής αμμωνίας ή άλλη μορφή βραδείας αποδέσμευσης, και η υπόλοιπη ποσότητα σε 2-3 δόσεις ξεκινώντας από το τέλος της άνοιξης μέχρι και το καλοκαίρι.
ΜΠΑΝΑΝΕΣ						
1ο έτος	65		1.252			Η αζωτούχα λίπανση της μπανάνας πρέπει να γίνεται μέσω των Βελτιωμένων Συστημάτων Άρδευσης (υδρολίπανση). Η λίπανση αρχίζει με την έναρξη της άρδευσης, και η μέγιστη συγκέντρωση του αζώτου ανά κυβικό μέτρο νερού δεν πρέπει να ξεπερνά τα 40 γραμμάρια.
2ο-10ο έτος	125	3.500				
ΥΔΡΟΠΟΝΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ						
<p>Η αποστράγγιση των υδροπονικών καλλιέργειών είναι πλούσια σε θρεπτικά στοιχεία και ιδιαίτερα σε άζωτο. Οι εν λόγω μονάδες είτε θα πρέπει να ανακυκλώνουν το θρεπτικό αυτό διάλυμα είτε να το χρησιμοποιούν για άρδευση άλλων καλλιεργειών λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της εξωτερικής καλλιέργειας και τη σύσταση του διαλύματος σε άζωτο.</p>						

Οι ανάγκες σε άζωτο στις καλλιέργειες αυτές αφορούν τις ανάγκες τόσο για τη δημιουργία του καρπού όσο και για την ανάπτυξη του δέντρου ή του στελέχους, και στα σιτηρά για τον σπόρο και για το στέλεχος.

Σημειώνεται ότι σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να ξεπερνιέται το όριο των 17 κιλών αζώτου/δεκάριου/έτος προερχόμενου από κοπριά. Επίσης, τονίζεται ότι απαγορεύεται η εφαρμογή λιπασμάτων από 1η Νοεμβρίου έως 31η Ιανουαρίου.

Γ.Τ.Π. 134/2016 - 40.000 ISBN 978-9963-50-380-3
Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
www.pio.gov.cy

Εκτύπωση: Lithoweb Ltd